

บทที่ 2

การสำรวจองค์ความรู้

ในการศึกษาเรื่อง “บทบาทและการดำรงอยู่ของวัฒนธรรมการชนไก่ในสังคมไทย: กรณีศึกษาภาคตะวันออก” ในคู่มือฉบับที่ 2 นี้ผู้วิจัยจะได้สำรวจแนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการวิเคราะห์การชนไก่ พบว่า แนวคิดของคลิฟฟอร์ด เกียร์ซ (Clifford Geertz) เป็นองค์ความรู้ที่ยอมรับในวงวิชาการเกี่ยวกับการวิเคราะห์การชนไก่มากที่สุดในปัจจุบัน ดังนั้น ผู้วิจัยจะนำแนวคิดของคลิฟฟอร์ด เกียร์ซ มาเป็นแนวคิดหลัก (Core Concept) ในกระบวนการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลในวิทยานิพนธ์นี้ ในการนำเสนอแนวคิดของคลิฟฟอร์ด เกียร์ซ ผู้วิจัยพิจารณาในหัวข้อที่สำคัญ ดังนี้

1. การวิพากษ์แนวคิดโครงสร้างหน้าที่
2. ความหมายของวัฒนธรรม
3. ประเภทของวัฒนธรรม
4. ทฤษฎีทางวัฒนธรรมในการวิเคราะห์การชนไก่
5. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิพากษ์แนวคิดโครงสร้างหน้าที่ (Structural Functionism)

แนวคิดโครงสร้างหน้าที่เป็นแนวคิดหลักทางสังคมวิทยา ซึ่งเป็นทฤษฎีที่มีอิทธิพลทฤษฎีหนึ่งของสังคมวิทยา โดยสามารถทำหน้าที่มาใช้ในการอธิบายหรือทำความเข้าใจปรากฏการณ์ทางสังคมได้อย่างชัดเจน ในการที่จะทำความเข้าใจในทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นั้น เราต้องทำความเข้าใจทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นั้นต้องทำความเข้าใจพื้นฐานของแนวคิดข้อโต้แย้งของทฤษฎีความสมานฉันท์ (Consensus Theories) ทฤษฎีสมานฉันท์จะมองที่บรรทัดฐานร่วม (Shared Norms and Values) และค่านิยมร่วมว่าเป็นพื้นฐานของสังคม ซึ่งระเบียบของสังคมนั้นจะเกิดขึ้นจากความเห็นพ้องต้องกันที่ไม่ได้แสดงให้ปรากฏ มองการเปลี่ยนแปลงทางสังคมว่าเกิดขึ้นอย่างช้า ๆ และเป็นระเบียบ เมื่อเปรียบในทางตรงข้ามกับทฤษฎีความขัดแย้ง (Conflict Theory) นั้นจะมองที่กลุ่มคนกลุ่มหนึ่งมีอำนาจเหนือบุคคลอีกกลุ่มหนึ่งมองเห็นระเบียบทางสังคมตั้งอยู่บนพื้นฐานของการจัดการ และความคุม โดยกลุ่มที่มีอิทธิพลครอบงำ มองการเปลี่ยนแปลงทางสังคมว่าเกิดขึ้นโดยอย่างรวดเร็ว และไร้ระเบียบ อย่างในกรณีของกลุ่มที่ตกอยู่ใต้อำนาจการครอบงำล้มล้างกลุ่มที่มีอำนาจลง (George, 1988, pp. 206-208)

ในการตอบสนองบรรทัดฐานและค่านิยมร่วมกันของสังคมดังกล่าวจำเป็นจะต้องมีกลไกเชิงกิจกรรมที่ทำหน้าที่ (Function) เพื่อตอบสนองความต้องการของระบบบรรทัดฐานและค่านิยม Talcott Parsons ได้ชี้ให้เห็นว่าทุกสังคมจำเป็นจะต้องมีกลไกในการทำหน้าที่ที่จำเป็นของระบบ (Functional Imperatives) ใน 4 มิติดังกล่าว ที่มีคำย่อว่า AGIL ดังนี้ (George, 1988, pp. 208-215)

1. การทำหน้าที่ในการปรับตัว (Adaptation) ซึ่งต้องใช้องค์ความรู้ทางด้านชีวภาพ (Biological Organism) ในการทำกิจกรรมให้สามารถปรับสิ่งแวดล้อมเพื่อมาตอบสนองความต้องการของระบบได้
2. การทำหน้าที่ในการบรรลุเป้าหมาย (Goal Attainment) เป็นการใช้ระบบ บุคลิก ลักษณะของคนในสังคม (Personality System) ให้ทำหน้าที่เพื่อบรรลุเป้าหมายหรือวิสัยทัศน์ที่สังคมกำหนดขึ้นโดยการระดมทรัพยากรต่าง ๆ ในสังคมไปสู่เป้าหมายดังกล่าว
3. การทำหน้าที่ในการบูรณาการ (Integration) เป็นการใช้ระบบสังคม (Social System) เพื่อบูรณาการส่วนต่าง ๆ ในสังคมให้มีเอกภาพ
4. การทำหน้าที่เพื่อรักษาแบบแผนที่ใช้กันในสังคม (Latency) เป็นการใช้ระบบทางวัฒนธรรม (Cultural System) เพื่อให้ผู้กระทำการหรือสถาบันดำเนินการกระตุ้นแรงจูงใจของปัจเจกชนและรักษาแบบแผนทางวัฒนธรรมไว้

จากแนวคิดของ Parsons ดังกล่าวเราสามารถสรุปได้ว่า การชนไก่หรือการพนันชนไก่นั้นเป็นกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่มุ่งสร้างความบันเทิงเพื่อลดความเครียดอันจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงแบบแผนหรือวิถีที่ใช้กันอยู่ในสังคม

จุดอ่อนของแนวคิดโครงสร้างหน้าที่

ไม่มีทฤษฎีทางสังคมวิทยาใดที่จะได้รับความสนใจมากเท่ากับทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ ตั้งแต่ตอนปลายศตวรรษของปี 1930 จนกระทั่งต้นทศวรรษของปี 1960 ทฤษฎีที่มีอิทธิพลครอบงำไม่มีใครท้าทายในวงการสังคมวิทยาของสหรัฐอเมริกา แต่เมื่อไม่กี่ปีที่ผ่านมา ข้อวิจารณ์ทฤษฎีนี้ได้เพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็ว จนมาถึงปัจจุบันข้อวิจารณ์ดังกล่าวได้เพิ่มมากขึ้นจนท่วมท้นคำยกย่องสนับสนุน ซึ่งทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นั้นมีข้อวิจารณ์ในด้านต่างดังนี้ (George, 1988, pp. 221-224)

1. ข้อวิจารณ์ด้านสาระ

ข้อวิจารณ์ในแง่ที่สำคัญ ก็คือทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ ไม่ได้ให้ความสนใจอย่างเพียงพอต่อประวัติศาสตร์ โดยเนื้อหาแต่ดั้งเดิมนั้นไม่เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ (Ahistorical) ความจริงนั้น ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ได้พัฒนาขึ้นมา อย่างน้อยก็ในบางส่วนจากปฏิกิริยาต่อต้าน แนวการศึกษาประวัติศาสตร์เชิงวิวัฒนาการของนักมนุษยวิทยาบางคน นักมนุษยวิทยาในยุคต้น ๆ เป็นจำนวนมาก

ได้บรรยายถึงขั้นตอนวิวัฒนาการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมในลักษณะกว้าง ๆ ทั่วไป โดยเฉพาะขั้นตอนในระยะต้นๆ ของวิวัฒนาการในระยะหลัง ๆ ของวิวัฒนาการมักจะมีลักษณะของการคาดการณ์ค่อนข้างสูง ยิ่งกว่านั้นขั้นตอนในระยะหลัง ๆ ก็ไม่ต่างอะไรกับสังคมในอุดมการณ์ที่นักมานุษยวิทยามีชีวิตอยู่ไม่มากนักน้อย นักทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ในยุคต้น ๆ พยายามที่จะแก้ไขเกี่ยวกับลักษณะอันเป็นการคาดการณ์ และอคติอันเกิดจากปมเชิงทางชาติพันธุ์ (Ethnocentric Biases) ในผลงานของนักมานุษยวิทยาในยุคต้น ๆ ดังกล่าว ในยุคต้น ๆ ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ก็ไม่จำเป็นต้องไม่เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ถึงแม้ว่าในทางปฏิบัตินักสังคมวิทยา จะดำเนินการไปในลักษณะคล้ายกับจะไม่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ แต่ก็ไม่มีข้อห้ามใด ๆ ทางทฤษฎีที่จะไม่ให้เกี่ยวข้องกับประเด็น ปัญหาทางประวัติศาสตร์ อันที่จริงงานของพาร์สันส์ เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ดังได้กล่าวมาข้างต้น สะท้อนให้เห็นถึงความสามารถของทฤษฎีโครงสร้าง-หน้าที่นิยมในการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงถ้าเขาสนใจที่จะทำ (สุเทพ สุนทรเกสัช, 2540, หน้า 114)

นักทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ ยังถูกโจมตีว่าไม่สามารถจะทำการวิเคราะห์อย่างเป็นผลต่อกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ในขณะที่ข้อวิจารณ์ในระยะต้น ๆ โจมตีในแง่ที่ ทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่ดูเหมือนจะไม่สามารถที่จะวิเคราะห์ปัญหา เกี่ยวกับอดีตได้ เมื่อมาถึงตอนนี้ข้อวิจารณ์โจมตีเกี่ยวกับความสามารถวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับอดีตในลักษณะเดียวกัน เกี่ยวกับการวิเคราะห์กระบวนการของการเปลี่ยนแปลงของส่วนร่วมสมัย ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่มักจะให้ความสนใจโครงสร้างที่มีลักษณะสถิตยมากกว่ากระบวนการเปลี่ยนแปลง เพอร์ซี่ โคลเฮินพิจารณาปัญหาว่ามีพื้นฐานมาจากทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ ซึ่งถือว่าส่วนประกอบที่สำคัญต่าง ๆ ของสังคมควรส่งเสริมกันและกันเท่า ๆ กับที่ส่งเสริมสังคมในส่วนรวม โดยนัยดังกล่าวจึงเป็นการยากที่จะให้ มองเห็นว่าส่วนประกอบต่าง ๆ ดังกล่าวของสังคม จะมีส่วนที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้วยในขณะเดียวกัน ในขณะที่โคลเฮินมองเห็นปัญหาว่าเกิดมาจากความคิดพื้นฐานของทฤษฎีเทอร์เนอร์ และมารานสกี เชื่อว่า ปัญหาเกิดจากผู้นำเอาทฤษฎีไปปฏิบัติไม่ได้มาจากตัวทฤษฎีเอง (สุเทพ สุนทรเกสัช, 2540, หน้า 115)

ในทัศนะของเทอร์เนอร์และมารานสกี ที่กล่าวแล้วข้างต้น นักทฤษฎีโครงสร้าง หน้าที่อย่างมักจะ ไม่สนใจปัญหาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลง หรือแม้ว่าจะให้ความสนใจก็สนใจในแง่ของพัฒนาการยิ่งกว่าวิวัฒนาการ อย่างไรก็ตามในทัศนะของนักวิจารณ์ทั้งสองไม่มีเหตุผลใด ๆ ที่จะอ้างได้ว่า นักทฤษฎีโครงสร้าง หน้าที่ ไม่สามารถจะทำการศึกษาวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้ ไม่ว่าปัญหาจะมาจากทฤษฎีหรือตัวนักทฤษฎี ข้อเท็จจริงก็คงเป็นว่า คุณูปการที่สำคัญของนักทฤษฎีโครงสร้าง หน้าที่ อยู่ที่การให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงสร้างสังคมที่มีลักษณะสถิตย ไม่ใช่โครงสร้างที่กำลังเปลี่ยนแปลง ข้อวิจารณ์ที่มีมากที่สุดต่อทฤษฎีโครงสร้าง หน้าที่ ก็คือ

ข้อวิจารณ์ที่ทฤษฎีโครงสร้าง-หน้าที่ ไม่สามารถจะใช้ศึกษาวิเคราะห์ความขัดแย้งอย่างเป็นผลได้ ข้อวิจารณ์ดังกล่าวมีในรูปແບບต่าง ๆ กัน อย่าง อัลวิน โกดลด์เนอร์ ได้โต้แย้งว่า พาร์สันส์ ในฐานะที่เป็นตัวแทนของทฤษฎีโครงสร้าง-หน้าที่ มักจะเน้นสำคัญความสัมพันธ์ลักษณะกลมกลืนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันมากเกินไป เออร์วิง หลุยส์ โฮโรวิทซ์ มีความเห็นว่า นักทฤษฎีโครงสร้าง หน้าที่ มีแนวโน้มที่จะมองเห็นความขัดแย้งในแง่ที่มีลักษณะของการทำลายและเป็นสิ่งที่มักจะเกิดนอกกรอบของสังคม ในลักษณะทั่วไปเอบราแฮมสัน มีข้อโต้แย้งว่า ทฤษฎีโครงสร้าง หน้าที่มักจะเน้นลักษณะของความเป็นสมานฉันท์เสถียรภาพและบูรณาการจนเกินไป และตรงข้ามกลับไม่ให้ความสำคัญต่อความขัดแย้งทางสังคมน้อยมาก (สุเทพ สุนทรเกสัช, 2540, หน้า 116)

ข้อวิจารณ์ในส่วนรวมที่ว่าทฤษฎีโครงสร้าง หน้าที่ ไม่อาจจะนำไปใช้ในการศึกษาวิเคราะห์ประวัติศาสตร์ ความขัดแย้งและการเปลี่ยนแปลง ทำให้ผู้วิจารณ์หลายท่านมองเห็นว่า ทฤษฎีโครงสร้าง หน้าที่มีความโน้มเอียงไปทางอนุรักษนิยม อย่างที่โกดลด์เนอร์วิจารณ์ทฤษฎีโครงสร้าง หน้าที่ของพาร์สันส์ “พาร์สันส์มองเห็นอยู่ตลอดเวลาว่า แก้วที่ใส่น้ำไว้ไม่เต็ม มีน้ำอยู่เต็มครึ่งแก้ว แทนที่จะเห็นว่ามีน้ำพร่องอยู่ครึ่งแก้ว” เมื่อมองเห็นว่ามีน้ำเต็มครึ่งแก้ว ก็จะมองเห็นแต่แง่บวกของสังคม ส่วนผู้ที่เห็นว่ามีน้ำพร่องอยู่ครึ่งแก้ว ก็จะมองแต่ในแง่ลบ ถ้าจะมองในแง่ของสังคม นักทฤษฎีโครงสร้าง หน้าที่ ที่มีความคิดอนุรักษ์นิยมจะเห็นความสำคัญของผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของการมีชีวิตอยู่ในสังคม ยิ่งกว่าจะมองในแง่ของการสูญเสียผลประโยชน์ อาจจะ เป็นความจริงที่ว่าทฤษฎีโครงสร้าง หน้าที่ มีความโน้มเอียงทางด้านอนุรักษนิยม อันเป็นผลไม่เพียง มาจากที่ทฤษฎีนี้ละเลยในเรื่องอย่างเช่น การเปลี่ยนแปลงประวัติศาสตร์และความขัดแย้งเท่านั้น แต่ยังเป็นการเรื่องที่จะสนใจ ดังจะเห็นได้ว่านักทฤษฎีโครงสร้าง-หน้าที่มักจะให้ความสนใจเกี่ยวกับวัฒนธรรม ประเพณี และค่านิยม เดวิด ลอควูด ได้วิจารณ์พาร์สันส์ที่หมกมุ่นอยู่กับระเบียบทางด้านประเพณี (Normative Order) ของสังคมจนมากเกินไป โคเฮน ก็เป็นผู้หนึ่งที่วิจารณ์ว่านักทฤษฎีโครงสร้าง หน้าที่ที่จุดความสนใจอยู่ที่พื้นฐานทางด้านประเพณี ทั้ง ๆ ที่เรื่องนี้ไม่ได้เป็นความคิดพื้นฐานที่อยู่ในทฤษฎีก็ตาม สิ่งที่มีความสำคัญต่อการที่ทฤษฎีโครงสร้าง หน้าที่มีจุดเน้นอยู่ที่ด้านการวัฒนธรรมและสังคม และสิ่งที่นำไปสู่ลักษณะ ด้านอนุรักษนิยม ก็คือความรู้สึกในแง่ยอมรับ (Passive Sense) ของตัวผู้กระทำอย่างที่ได้กล่าววิจารณ์ ทฤษฎีโครงสร้าง หน้าที่ไว้ว่า “มนุษย์จะเกี่ยวข้องกับการที่จะใช้ระบบสังคมมากเท่า ๆ กับที่จะถูกระบบใช้” (สุเทพ สุนทรเกสัช, 2540, หน้า 115-116)

ในด้านที่เกี่ยวพันกับจุดเน้นทางวัฒนธรรม นักทฤษฎีโครงสร้าง-หน้าที่มักจะเข้าใจผิดเกี่ยวกับกระบวนการสร้างความชอบธรรมของผู้นำภายในสังคมว่า เป็นความจริงทางสังคม

ระบบประจักษ์ฐานได้รับการตีความว่าเป็นสิ่งที่สะท้อนสังคมในส่วนรวม แทนที่จะถือว่าเป็นระบบอุดมการณ์ที่ถูกสร้างขึ้นและดำรงอยู่เพื่อสมาชิกกลุ่มชนชั้นนำของสังคม ไฮโรวิทซ์ได้กล่าวถึงเรื่องนี้ไว้อย่างชัดเจนว่า “ทฤษฎีสมานฉันท์...มักจะกลายเป็นตัวแทนของอุดมการณ์ครอบงำกลุ่มหนึ่ง ที่แสดงออกมาในเชิงอภิปราย”

ข้อวิจารณ์เชิงเนื้อหาสาระของทฤษฎีโครงสร้าง-หน้าที่ต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น อาจกล่าวได้ว่ามี 2 แนวทางคือ ประการแรก จะเห็นได้ชัดว่าทฤษฎีโครงสร้าง-หน้าที่ มีจุดเน้นแคบ ทำให้ไม่สามารถที่จะพิจารณาประเด็นปัญหาและด้านที่สำคัญอื่น ๆ ของโลกทางสังคม ประการที่สอง จุดเน้นของทฤษฎีโครงสร้าง หน้าที่ มีแนวโน้มที่จะมีลักษณะของอนุรักษนิยม อย่างนี้มักจะเคยเป็นทางปฏิบัติและก็ยังคงเป็นอยู่ในปัจจุบัน โดยที่ทฤษฎีนี้ดำเนินไปเพื่อสนับสนุนสถานภาพคงเดิม และชนชั้นนำที่มีอิทธิพลครอบงำ

2. ข้อวิจารณ์ในด้านวิธีการศึกษาและตรรกวิทยา

ข้อวิจารณ์ที่มีบ่อย ๆ เกี่ยวกับทฤษฎีโครงสร้าง หน้าที่ก็ คือ เป็นทฤษฎีที่คลุมเครือขาดความชัดเจนและมีความทะเยอทะยานมาก จะเห็นได้ว่าปัญหาต่าง ๆ เป็นต้นว่า โครงสร้างจริง ๆ คืออะไร หน้าที่คืออะไร ระบบสังคมคืออะไร ส่วนประกอบต่าง ๆ ของสังคมมีความสัมพันธ์กันอย่างไร และมีความสัมพันธ์กับสังคมในส่วนรวมอย่างไร ความไม่ชัดเจนคลุมเครือต่าง ๆ ดังกล่าวส่วนหนึ่งสืบสาวไปได้ถึงระดับการวิเคราะห์ของนักทฤษฎีโครงสร้าง หน้าที่ นักทฤษฎีดังกล่าวได้ศึกษาวิเคราะห์ระบบสังคมที่เน้นนามธรรมแทนที่จะเป็นสังคมจริง ๆ ในงานเขียนส่วนใหญ่ของพาร์สันส์มักจะไม่มีกรกล่าวถึงสังคมที่เป็นจริง ในทำนองเดียวกัน การกล่าวถึงหน้าที่พื้นฐานต่าง ๆ ก็ได้มีความเกี่ยวข้องกับสังคมจริง ๆ แต่เป็นเรื่องที่อยู่ในระดับสูงของลักษณะทางนามธรรม (สุเทพ สุนทรเกสัช, 2540, หน้า 117)

ข้อวิจารณ์ที่มีความเกี่ยวพันกันที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ก็คือ แม้ว่าจะไม่มีกรอบในทางทฤษฎีเพียงกรอบเดียวที่สามารถจะใช้วิเคราะห์สังคมทุกสังคม ที่พัฒนามาตลอดระยะเวลาในประวัติศาสตร์ได้นักทฤษฎีโครงสร้าง หน้าที่ได้รับแรงจูงใจจากความเชื่อที่ว่า มีทฤษฎีหนึ่งหรืออย่างน้อยก็แนวความคิดจำนวนหนึ่งที่สามารถจะนำไปใช้ในการวิเคราะห์ได้ ความเชื่อที่ว่าทฤษฎีรวม ดังกล่าว เป็นพื้นฐานความคิดของงานส่วนใหญ่ของพาร์สันส์ รวมทั้งความคิดในเรื่องหน้าที่พื้นฐานของเอเยอร์ลี และเพื่อนร่วมงานของเขา ทฤษฎีเกี่ยวกับลำดับขั้นทางสังคมของเดวิส-มอร์ ที่กล่าวมาแล้วข้างต้นก็เช่นเดียวกัน

นักวิจารณ์จำนวนมากถือว่า ทฤษฎีที่มีลักษณะครอบคลุมดังกล่าวเป็นมายา คือ สิ่งที่ไม่มีความจริง ๆ เพราะทฤษฎีที่นักสังคมวิทยาหวังว่าจะมีได้อย่างมากก็คือ ทฤษฎีที่มีพิสัยกลางทางประวัติศาสตร์เท่านั้นในบรรดาข้อวิจารณ์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องทางด้านวิธีการศึกษา ก็เป็นในเรื่อง

ประเด็น ปัญหาที่ว่าวิธีการศึกษาที่เพียงพอสำหรับสิ่งที่นักทฤษฎีโครงสร้าง หน้าที่ให้ความสนใจหรือไม่ โคลเฮินเป็นผู้หนึ่งที่สงสัยว่า จะใช้เครื่องมืออะไรในการศึกษาคุณประการของส่วนประกอบส่วนหนึ่งของสังคมที่มีต่อระบบในส่วนรวม ข้อวิจารณ์ที่เกี่ยวกับวิธีการศึกษาอีกประการหนึ่ง ก็คือ ทฤษฎีโครงสร้าง หน้าที่ ยากที่จะนำไปใช้ในการวิเคราะห์เปรียบเทียบกับข้อสมมุติฐานที่มีอยู่ว่า ส่วนประกอบส่วนหนึ่งของระบบจะมีความหมายก็เฉพาะในบริบทของระบบที่ส่วนประกอบนั้นดำรงอยู่แล้วเราจะเปรียบเทียบส่วนประกอบนั้นกับส่วนประกอบที่มีลักษณะคล้ายคลึงในอีกระบบหนึ่งได้อย่างไร โคลเฮินได้ตั้งปัญหาอย่างในเรื่องอย่างเช่นว่า ถ้าหากว่าครอบครัวของอังกฤษมีความหมายเฉพาะในบริบทของอังกฤษแล้วเราจะเปรียบเทียบกับครอบครัวฝรั่งเศสได้อย่างไร (สุเทพ สุนทรเกสัช, 2540, หน้า 118)

3. จุดมุ่งหมายและลักษณะซ้ำซ้อน

โคลเฮินและเทอร์เนอร์และมารานสกี ที่อ้างแล้วข้างต้นมีความเห็นว่า ทางด้านตรรกวิทยาที่เผชิญหน้าที่ทฤษฎีโครงสร้าง-หน้าที่อยู่ก็คือ ปัญหาทางด้านจุดมุ่งหมาย (Teleology) และลักษณะซ้ำซ้อน (Tautology) โดยนัยดังกล่าว จุดมุ่งหมายได้รับการนิยามว่าเป็นทัศนคติที่มองสังคม (หรือโครงสร้างสังคมอื่น ๆ) ว่ามีเป้าหมายหรือจุดมุ่งหมาย (Purposes or Goals) เพื่อที่จะบรรลุเป้าหมายดังกล่าว สังคมจะสร้างหรือทำให้มีการสร้างโครงสร้างสังคมหรือสถาบันสังคมที่มีลักษณะเฉพาะขึ้นมาจำนวนหนึ่ง เทอร์เนอร์และมารานสกีไม่เห็นว่ทัศนคติดังกล่าวมีความถูกต้อง เขาทั้งสองโต้แย้งว่าทฤษฎีสังคมควรจะสนใจความสัมพันธ์ทางด้านจุดมุ่งหมายระหว่างสังคมและส่วนประกอบต่าง ๆ ของสังคมมากกว่า (สุเทพ สุนทรเกสัช, 2540, หน้า 119)

ในความเห็นของเทอร์เนอร์และมารานสกี ปัญหาเกิดจากการขยายขอบเขตของจุดมุ่งหมายออกไปไกลจนไม่อาจจะยอมรับได้ จุดมุ่งหมายที่ถูกต้องเป็นจุดมุ่งหมายที่มีความหมายโดยปริยายว่า “จุดมุ่งหมายหรือเป้าหมายเป็นสิ่งที่ชี้แนะกิจการต่าง ๆ ของมนุษย์” อย่างเช่น คงเป็นเรื่องที่ถูกต้องถ้าจะมีข้อสมมุติฐานว่าเพราะสังคมต้องการให้มีการขยายเผ่าพันธุ์ของมนุษย์และให้มีการเรียนรู้ทางสังคม จึงจำเป็นต้องมีการสร้างครอบครัวขึ้นมา โครงสร้างอื่น ๆ ของสังคมอาจจะตอบสนองความต้องการต่าง ๆ ของสังคม โดยที่สังคมไม่จำเป็นต้องสร้างครอบครัวขึ้นมา นักทฤษฎีโครงสร้าง หน้าที่ จำเป็นต้องนิยามและหาหลักฐานเกี่ยวกับวิถีทางต่าง ๆ อันเกิดจากจุดมุ่งหมายที่นำไปสู่การสร้างโครงสร้างย่อยต่าง ๆ ที่สร้างขึ้นมา สามารถตอบสนองความต้องการอย่างเดียวกันได้ จุดมุ่งหมายที่ถูกต้องจะต้องสามารถที่จะนิยามและสนับสนุนได้ลักษณะทางด้านประจักษ์และในทางทฤษฎี ทางด้านความเกี่ยวพันระหว่างเป้าหมายของสังคมกับโครงสร้างย่อยที่จำเป็นต้องดำรงอยู่ เทอร์เนอร์และมารานสกียอมรับว่า ทฤษฎีหน้าที่นิยมมักจะผิดพลาดในการเสนอจุดมุ่งหมายที่ว่าไม่ถูกต้องหรือมีความชอบธรรม “เราอาจจะสรุปได้ว่าการอธิบายใน

เชิงหน้าที่ มักจะกลายเป็นเรื่องของจุดมุ่งหมายที่ขาดความชอบธรรม.... ข้อเท็จจริงที่เป็นตัวถ่วง
อรรถประโยชน์ของทฤษฎีหน้าที่นิยมในการที่จะทำความเข้าใจเกี่ยวกับแบบแผนขององค์กรของ
มนุษย์” (สุเทพ สุนทรเกสัช, 2540, หน้า 119)

ข้อวิจารณ์ทฤษฎีโครงสร้าง-หน้าที่ ทางด้านตรรกวิทยาก็เป็นในด้านลักษณะซ้ำซ้อน
(Tautology) ข้อโต้แย้งที่มีลักษณะซ้ำซ้อน ก็เป็นข้อโต้แย้งที่การสรุปก็เป็นเพียงการให้ความกระจ่าง
ต่อสิ่งที่ไม่ชัดเจนในสมมติฐานเบื้องต้น หรือไม่ก็โดยการกล่าวซ้ำถึงข้อสมมติฐานเบื้องต้น
ในทฤษฎีโครงสร้าง หน้าที่ การให้เหตุผลวนเวียนในลักษณะดังกล่าว มักจะออกมาในรูปของ
การนิยามระบบส่วนรวมในแง่ของระบบในส่วนรวม ดังนั้นจึงมีข้อโต้แย้งว่า ระบบสังคมจะได้รับการ
นิยามโดยความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบส่วนต่าง ๆ และองค์ประกอบส่วนต่าง ๆ ของ
ระบบจะได้รับการนิยามในฐานะที่เป็นส่วนของระบบในส่วนรวม เพราะเหตุที่แต่ละส่วนแตกต่าง
ก็ได้รับการนิยามเลย เราจะได้เรียนรู้อะไรเลย เกี่ยวกับระบบหรือส่วนประกอบของระบบ ทฤษฎี
โครงสร้างหน้าที่ก็จะมีแนวโน้มไปลักษณะของกาวกวนซ้ำซ้อนดังกล่าว ขณะเดียวกันก็จะมี
ปัญหาว่าปัญหาที่เกิดขึ้นดังกล่าว เป็นสิ่งที่ติดมากับทฤษฎีหรือว่าเป็นการที่นักทฤษฎีโครงสร้าง
หน้าที่นำเอาทฤษฎีไปใช้ผิด

พื้นฐานทางความคิดทฤษฎีของเกย์รซ์เริ่มต้นด้วยการปฏิเสธทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ของ
พาร์สัน ท่านชี้ให้เห็นว่างานของนักมานุษยวิทยาไม่ใช่ค้นหากฎระเบียบแบบแผน แนวโน้มหรือ
คุณค่าทางวัฒนธรรม แต่นักมานุษยวิทยาต้องลงมือทำงานเพื่อตีความหมายหรือเข้าใจ “ข่ายใยของ
ความหมาย” (Web of Significance) ทางวัฒนธรรมที่มนุษย์แต่ละคนสร้างขึ้นและใช้ชีวิตอยู่ในนั้น
ในหนังสือเรื่อง The Interpretation of Cultures: Selected Essays และ Local Knowledge: Further
Essays in Interpretive Anthropology เกย์รซ์ให้ความสนใจในการวิเคราะห์และตีความหมาย
วัฒนธรรม ในฐานะที่เป็นกลไกการควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ เกย์รซ์เชื่อว่ากลไกดังกล่าวนี้
ทำงานอยู่ในระดับวิถีคิดและการใช้เหตุผลของคน วัฒนธรรมทำหน้าที่คล้ายกับโปรแกรมควบคุม
การทำงานในเครื่องคอมพิวเตอร์และสูตรหรือดาร์บอาหารของคนปรุงอาหาร วัฒนธรรมทำงาน
ในฐานะที่เป็นตัวแบบของความคิดที่ฝังลึกอยู่ในห้วงคิดและจิตสำนึกของคนอย่างอัตโนมัติ เพราะ
ความหมายของวัฒนธรรมมาจากประสบการณ์ การเรียนรู้และการถ่ายทอดปลูกฝังมายาวนานใน
ฐานะสมาชิกของสังคม การที่นักมานุษยวิทยาจะเข้าถึงความหมายของวัฒนธรรมใด ๆ จำต้องเข้าถึง
ทัศนคติของคนพื้นเมืองเจ้าของวัฒนธรรม โดยผ่านวิธีการตีความหมายที่อาศัยการศึกษาภาคสนาม
อย่างละเอียดและเข้มข้น รวมทั้งการเขียนงานทางชาติพันธุ์ที่เต็มไปด้วยความละเอียดและจินตนาการ
ของการเข้าถึงความคิดเห็น อารมณ์ความรู้สึก สุนทรียภาพ และโลกทัศน์ของคนพื้นเมือง
(พัฒนา กิตติอาษา, 2546, หน้า 105-107)

ความหมายของวัฒนธรรม

ก่อนที่จะนำเสนอแนวการวิเคราะห์เชิงวัฒนธรรมดังกล่าวผู้วิจัยจะขอเสนอความหมายเกี่ยวกับวัฒนธรรมให้เป็นพื้นฐานการวิเคราะห์ดังนี้

ความหมายของวัฒนธรรม คำว่า “วัฒนธรรม” เป็นคำที่ใช้กันในหลายความหมาย ถ้าจะพิจารณาความหมายของวัฒนธรรมตามรูปศัพท์ของไทย วัฒนธรรมเป็นคำที่มาจากภาษาบาลีและสันสกฤตผสมกัน กล่าวคือ คำว่า “วัฒน” มาจากภาษาบาลีว่า “วทุฒน” แปลว่าความเจริญงอกงาม ส่วนคำว่า “ธรรม” มาจากภาษาสันสกฤตว่า “ธรรม” หมายถึง ความดี วัฒนธรรมจึงมีความหมายตามรากศัพท์ว่า “สภาพอันเป็นความเจริญงอกงาม หรือลักษณะที่แสดงความเจริญงอกงาม” คำว่า “วัฒนธรรม” ในภาษาอังกฤษมาจากคำว่า “Culture” ในภาษาอังกฤษ ซึ่งคำนี้มีรากศัพท์มาจาก “Cultural” ในภาษาละติน มีความหมายว่า การเพาะปลูกและบำรุงให้เจริญงอกงาม วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น เพื่อแก้ปัญหาหรือตอบสนองความต้องการอันเป็นมูลฐานของความอยู่รอดของบุคคลและสังคม สิ่งสร้างสรรค์หรือผลผลิตที่เกิดจากจินตนาการของมนุษย์ที่ต่อมาเป็นประติฐักรรรมหรือศิลปกรรม ประเพณีปฏิบัติรวมถึงการดำรงอยู่ในสังคมของมนุษย์ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน เนื่องจากปัญหาของบุคคลหรือของสังคมมีอยู่ตลอดเวลาทุกยุคทุกสมัย มนุษย์จึงจำเป็นต้องคิดค้นและประติฐักรรรมสิ่งต่าง ๆ ขึ้นมาเพื่อแก้ปัญหาเหล่านั้น ผลของการคิดค้นและการประติฐักรรรมสร้างสรรค์ทั้งมวลของมนุษย์ ซึ่งเป็นที่ยอมรับและมีการสืบทอดมีการประพฤติปฏิบัติ ต่อ ๆ กันมา เป็นกระบวนการในสังคมดังกล่าวนี้ เรียกว่า “วัฒนธรรม” สรุปคือ วัฒนธรรมคือวิถีชีวิตปกติของมนุษย์กลุ่มใดกลุ่มหนึ่งที่มีความคิดการแสดงออกในแนวทางเดียวกัน อาจเป็นการปรับปรุงตนเองให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม ความต้องการทางเศรษฐกิจตามลักษณะภูมิประเทศ มีองค์การส่วนรวมเพื่อประสานความต้องการทางการเมืองและสังคมร่วมกัน หรือมีองค์การร่วมในด้านความนึกคิด ซึ่งรวมทั้งศิลปะ วรรณคดี คนตรี วิทยาศาสตร์ สิ่งประติฐักรรรม ปรัชญาและศาสนา

วัฒนธรรม โดยทั่วไปหมายถึง รูปแบบของกิจกรรมมนุษย์และโครงสร้างเชิงสัญลักษณ์ที่ทำให้กิจกรรมนั้นเด่นชัดและมีความสำคัญ วิธีการดำเนินชีวิต ซึ่งเป็นพฤติกรรมและสิ่งที่คนในหมู่ผลิตสร้างขึ้น ด้วยการเรียนรู้จากกันและกัน และร่วมใช้อยู่ในหมู่พวกของตน วัฒนธรรมเป็นแบบแผนการดำรงชีวิตมนุษย์ที่ประกอบด้วยกลไกอันสลับซับซ้อนและผกผันแปรปรวนไปตามลักษณะจำเพาะของแต่ละท้องถิ่น ดังนั้นจึงทำให้คำนิยามของคำว่าวัฒนธรรมแตกต่างกันตามมิติการมอง วัฒนธรรมส่วนหนึ่งสามารถแสดงออกผ่าน คนตรี วรรณกรรม จิตรกรรม ประติมากรรม การละครและภาพยนตร์ แม้บางครั้งอาจมีผู้กล่าวว่าวัฒนธรรมคือเรื่องที่ว่าด้วยการบริโภคและ

สินค้าบริโภค เช่น วัฒนธรรมระดับสูง วัฒนธรรมระดับต่ำ วัฒนธรรมพื้นบ้าน หรือวัฒนธรรมนิยม เป็นต้น แต่นักมานุษยวิทยาโดยทั่วไปมักกล่าวถึงวัฒนธรรมว่า มิได้เป็นเพียงสินค้าบริโภค แต่หมายรวมถึงกระบวนการในการผลิตสินค้าและการให้ความหมายแก่สินค้านั้น ๆ ด้วย ทั้งยังรวมไปถึงความสัมพันธ์ทางสังคมและแนวการปฏิบัติที่ทำให้วัตถุและกระบวนการผลิตหลอมรวมอยู่ด้วยกัน ในสายตาของนักมานุษยวิทยาจึงรวมไปถึงเทคโนโลยี ศิลปะ วิทยาศาสตร์รวมทั้งระบบศีลธรรม

จะเห็นได้ว่าผู้สร้างวัฒนธรรมคือมนุษย์ และสังคมเกิดขึ้นก็เพราะ มนุษย์ วัฒนธรรมกับสังคมจึงเป็นสิ่งคู่กัน โดยแต่ละสังคมย่อมมีวัฒนธรรมและหากสังคมมีขนาดใหญ่หรือมีความซับซ้อน มากเพียงใด ความหลากหลายทางวัฒนธรรมก็จะมีมากขึ้นเพียงใดนั้นวัฒนธรรมต่าง ๆ ของแต่ละสังคมอาจเหมือนหรือต่างกันสืบเนื่องมาจากความแตกต่างทางด้านความเชื่อ เชื้อชาติ ศาสนาและถิ่นที่อยู่ เป็นต้น การที่มนุษย์มาอยู่รวมกันเป็นกลุ่มเป็นสังคมขึ้นมาย่อมต้องมีความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของกลุ่ม มีระเบียบแบบแผนที่ควบคุมพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มให้อยู่ในขอบเขตที่จะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข สิ่งที่เป็นเครื่องมือในการควบคุมพฤติกรรมของกลุ่มคนนี้เราเรียกว่า “วัฒนธรรม” ดังนั้น วัฒนธรรมจึงเปรียบเสมือนอาภรณ์ห่อหุ้มร่างกาย ตกแต่งคนให้น่าดูชม วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ต้องควบคู่กับคนเสมอไป

มีการกล่าวถึงวัฒนธรรมว่าเป็น “หนทางทั้งหมดแห่งการดำเนินชีวิต” ซึ่งรวมถึงกฎ กติกาแห่งกิริยามรรยาท การแต่งกาย ศาสนา พิธีกรรม ปทัสถานแห่งพฤติกรรม เช่น กฎหมายและศีลธรรม ระบบของความเชื่อรวมทั้งศิลปะ เช่น ศิลปะการทำอาหาร การนิยามที่หลากหลายนี้ สะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างของทฤษฎีที่จะทำให้เกิดความเข้าใจ หรือทำให้เกิดเกณฑ์เพื่อใช้ในการประเมินกิจกรรมของมนุษย์ โดยในปี พ.ศ. 2414 เอ็ดเวิร์ด เบิร์นเน็ต ไทเลอร์ ได้พรรณนาถึงวัฒนธรรมในมุมมองด้านมานุษยวิทยาสังคม ไว้ว่า “วัฒนธรรม หรือ อารยธรรม หากมองในเชิงชาติพันธุ์วรรณาอย่างกว้าง ๆ ก็คือ ความทับซ้อนกันระหว่างความรู้ ความเชื่อ ศิลปะ ศีลธรรม กฎหมาย ประเพณีและสมรรถนะอื่นที่มนุษย์ต้องการแสวงหาเพื่อการเป็นสมาชิกของสังคม” เมื่อปี พ.ศ. 2543 ยูเนสโก ได้พรรณนาถึงวัฒนธรรมไว้ว่า “...วัฒนธรรมควรได้รับการยอมรับว่าเป็นชุดที่เด่นชัดของจิตวิญญาณ เรื่องราว สติปัญญาและรูปแบบทางอารมณ์ของสังคม หรือกลุ่มสังคม ซึ่งได้หลอมรวมเพิ่มเติมจากศิลปะ วรรณคดี การดำเนินชีวิต วิถีชีวิตของการอยู่ร่วมกัน ระบบคุณค่า ประเพณีและความเชื่อ”

ถึงแม้ว่าการนิยามความหมายคำว่า “วัฒนธรรม” ของทั้งสองจะครอบคลุมแล้ว แต่ก็ยังไม่เพียงพอสำหรับคำว่า “วัฒนธรรม” ที่มีการใช้กันอยู่ ในปี พ.ศ. 2495 อัลเฟรด ครูเบอร์ และโคลด์ คลักคอฟน์ ได้รวบรวมนิยามของคำ “วัฒนธรรม” ได้ถึง 164 ความหมาย ซึ่งได้ตีพิมพ์ลงในหนังสือ

เรื่อง “วัฒนธรรม: การทบทวนเชิงวิฤติว่าด้วยมโนทัศน์และนิยาม” (Culture: A Critical Review of Concepts and Definitions)

คำว่า วัฒนธรรม เป็นคำสมาสระหว่างภาษาบาลีกับสันสกฤต มีความหมายตามรูปศัพท์ว่า ธรรมเนียมเหตุให้เจริญ หรือ ธรรมคือความเจริญ คำว่า วัฒนธรรมนี้ พลตรีพระเจ้าวรวงศ์เธอกรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ ได้ทรงบัญญัติขึ้นใช้แทนคำว่า Culture

วัฒนธรรมที่มีความหมายแคบที่สุดเริ่มใช้ครั้งแรกด้วยพระราชบัญญัติบำรุงวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2543 เพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ. 2585 ซึ่งให้ความหมายวัฒนธรรมว่า หมายถึง ลักษณะที่แสดงถึงความเจริญงอกงาม ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความกลมเกลียวก้าวหน้าของชาติและศีลธรรมอันดีงามของประชาชน และระหว่าง พ.ศ. 2485-2487 รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้บังคับใช้กฎหมายนี้อย่างจริงจังโดยมีประกาศต่าง ๆ ออกตามมา เช่น รัฐนิยมฉบับต่าง ๆ กำหนดว่าอะไรเป็นหรือไม่เป็นวัฒนธรรม และผู้ฝ่าฝืนต้องมีความผิดและรับโทษอะไรบ้าง ปัจจุบันนี้พระราชบัญญัตินี้คงล้าสมัยไม่น่ามาบังคับใช้เคร่งครัดอย่างสมัยก่อนแต่ก็ยังไมยยกเลิก ดำเนินหรือเอกสารราชการบางครั้งก็ยังอ้างความหมายของวัฒนธรรม ตามพระราชบัญญัตินี้อยู่ จึงอาจกล่าวได้ว่า ความหมายของคำว่าวัฒนธรรมสมัยแรกนี้กำหนดด้วยกฎหมายและคำสั่งราชการ (พิทยฯ สายหนู, 2532, หน้า 8)

ในพระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2485 ได้ให้ความหมายไว้ว่า วัฒนธรรม หมายถึง ลักษณะที่แสดงถึงความเจริญงอกงาม ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความกลมเกลียวก้าวหน้าของชาติและศีลธรรมอันดีงามของประชาชน (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2553, หน้า 19)

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2553, หน้า 2) ให้ความหมายของวัฒนธรรมไว้ว่า หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่เป็นผลผลิตของมนุษย์ในสังคม เป็นต้นว่า ความคิด ความรู้สึก ความประพฤติ ติรยาอาการ ประเพณี กฎหมาย ประดิษฐ์กรรมต่าง ๆ ที่สังคมยอมรับและปฏิบัติสืบต่อกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

ส่วนความหมาย “วัฒนธรรม” ตามแนวทางในการรักษาส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรม พ.ศ. 2529 กล่าวว่า “วัฒนธรรม” คือ วิถีชีวิต เป็นวิถีการดำเนินชีวิตของสังคม เป็นแบบแผนการประพฤติปฏิบัติและการแสดงออกซึ่งความรู้สึก นึกคิดในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่สมาชิกในสังคมเดียวกัน สามารถแก้ไขและซาบซึ่งร่วมกัน ดังนั้น วัฒนธรรมไทย คือ วิถีชีวิตที่คนไทยได้สั่งสมเลือกสรร ปรับปรุง แก้ไข จนถือว่าเป็นสิ่งดีงามเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและได้ใช้เป็นเครื่องมือหรือเป็นแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาสังคม นอกจากนี้ยังว่า “วัฒนธรรม” คือ มรดก

แห่งสังคม ซึ่งสังคมปรับปรุงและรักษาไว้ให้เจริญ งอกงาม วัฒนธรรมเกิดจากการประพฤติปฏิบัติร่วมกัน เป็นแนวเดียวกันอย่างต่อเนื่องของสมาชิกในสังคม สืบทอดเป็นมรดกทางสังคมต่อกันมา จากอดีต หรืออาจเป็นสิ่งประดิษฐ์คิดค้นสร้างสรรค์ขึ้นใหม่ หรืออาจจะรับเอาสิ่งที่เผยแพร่มาจากสังคมอื่น ๆ ทั้งหมดนี้หากสมาชิกยอมรับและยึดถือเป็นแบบแผนประพฤติปฏิบัติร่วมกัน ก็ย่อมถือว่าเป็นวัฒนธรรมของสังคมนั้น และในปีพ.ศ. 2535 ได้ให้ความหมาย “วัฒนธรรม” ว่า หมายถึง ความเจริญงอกงาม ซึ่งเป็นผลจากระบบความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับสังคม และมนุษย์กับธรรมชาติ จำแนกออกเป็น 3 ด้านคือ จิตใจ สังคม และวัตถุ มีการสั่งสมและสืบทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง จากสังคมหนึ่งไปสู่อีกสังคมหนึ่ง จนกลายเป็นแบบแผนที่สามารถเรียนรู้และก่อให้เกิดพฤติกรรมและผลิตผล ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม อันควรรค่าแก่การวิจัย อนุรักษ์ ฟื้นฟู ถ่ายทอด เสริมสร้างเอตทัคคะ และแลกเปลี่ยน เพื่อสร้างดุลยภาพแห่งความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ สังคม และธรรมชาติ ซึ่งจะช่วยให้มนุษย์สามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุข สันติสุข และอิสรภาพ อันเป็นพื้นฐานแห่งอารยะธรรมของมนุษยชาติ

พระยาอนุมานราชธน (2530, หน้า 93) ได้ให้ความหมายของวัฒนธรรมไว้ว่า วัฒนธรรมคือสิ่งที่มนุษย์เปลี่ยนแปลงปรับปรุงหรือผลิตขึ้นเพื่อความเจริญงอกงามในวิถีชีวิตของมนุษย์ในส่วนรวมที่ถ่ายทอดกันได้ เลียนแบบกันได้ สืบทอดเป็นประเพณีสืบทอดกันมา นอกจากนี้ยังรวมถึงความคิดเห็น ความรู้สึก ความประพฤติ กิริยาอาการหรือการกระทำใด ๆ ของมนุษย์ในส่วนรวมที่ลงเป็นพิมพ์เดียวกันและสำแดงออกมาให้ปรากฏเป็นภาษา ศิลปะ ความเชื่อถือ ขนบธรรมเนียม ประเพณี ฯลฯ เพราะฉะนั้นวัฒนธรรมจึงเป็นมรดกของสังคมซึ่งสังคมรับและรักษาไว้ให้เจริญงอกงาม

สุพัตรา สุภาพ (2542, หน้า 103-104) ศึกษาการให้ความหมายของผู้รู้หลายท่าน สรุปได้ว่า วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่สร้างขึ้นโดยมนุษย์ มนุษย์จะเป็นผู้สร้างทำนุบำรุงถ่ายทอดและเปลี่ยนแปลง วัฒนธรรม มนุษย์เป็นสัตว์ประเภทเดียวที่มีวัฒนธรรม คือ มีวิธีการเรียนรู้ที่รับช่วงสืบทอดกันได้ และสร้างสรรค์เพิ่มเติม ทั้งนี้เป็นเพราะมนุษย์มีลักษณะทางกายภาพและจิตใจที่เป็นพิเศษเหนือกว่าสัตว์ทั้งปวง วัฒนธรรมจึงมีความหมายครอบคลุมถึงทุกสิ่งทุกอย่างอันเป็นแบบแผนในความคิด และการกระทำที่แสดงออกถึงวิถีชีวิตมนุษย์ในสังคมของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง หรือสังคมใดสังคมหนึ่งที่ประกอบด้วย ความรู้ ความเชื่อ ศิลปะ ศีลธรรม กฎหมาย ประเพณี วิทยาการและทุกสิ่งทุกอย่างที่คิดและทำในขณะเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

พะอบ โปหะกฤษณะ (2524, หน้า 87) ได้ให้ความหมายว่า วัฒนธรรม คือ วิถีชีวิตที่ได้ปฏิบัติแล้วว่าได้เหมาะสมกับสภาพสังคมนั้น ๆ และมีการสืบทอดกันมา วัฒนธรรมมีประจำสังคมจึงแยกออกไปตามลักษณะของสังคม เป็นวัฒนธรรมกลุ่มใหญ่และวัฒนธรรมกลุ่มย่อย เป็นต้น

ในสังคมแต่ละสังคมมีวัฒนธรรมส่วนใหญ่ครอบคลุมไปทั่วทุกส่วนของสังคม แต่อาจจะมีวัฒนธรรมส่วนย่อย ซึ่งเป็นวัฒนธรรมของชนบางกลุ่ม หรือบางเชื้อชาติ ได้สรุปลักษณะสำคัญของวัฒนธรรมไม่ว่าจะเป็นส่วนใหญ่หรือส่วนย่อยไว้ดังนี้ (สุพัตรา สุภาพ, 2542 หน้า 41-12)

1. วัฒนธรรม เป็นสิ่งที่มนุษย์ได้มาโดยการเรียนรู้
2. วัฒนธรรม เป็นมรดกทางสังคม
3. วัฒนธรรม เป็นวิถีชีวิตหรือแบบแผนการดำรงชีวิต
4. วัฒนธรรม เป็นสิ่งไม่คงที่ มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอจากการคิดค้นสิ่งใหม่ ๆ ของมนุษย์ หรือปรับปรุงของเดิมให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป

กล่าวโดยสรุป “วัฒนธรรม” หมายถึง วิธีการดำเนินชีวิต (The Way of Life) ของคนในสังคม นับตั้งแต่วิถีกิน วิถีอยู่ วิถีแต่งกาย วิถีทำงาน วิถีพักผ่อน วิถีแสดงอารมณ์ วิถีสื่อความ วิถีจราจรและขนส่ง วิถีอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะ วิถีแสดงความสุขทางใจ และหลักเกณฑ์การดำเนินชีวิต โดยแนวทางการแสดงถึงวิถีชีวิตนั้นอาจจะมาจากเอกชน หรือคณะบุคคลทำเป็นตัวแบบแล้วต่อมาคนส่วนใหญ่ก็ปฏิบัติตามต่อกันมา วัฒนธรรมย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามเงื่อนไขและกาลเวลา เมื่อมีการประดิษฐ์หรือค้นพบสิ่งใหม่ วิถีใหม่ที่แก้ปัญหาคือและตอบสนองความต้องการของสังคมได้ดีกว่า ซึ่งอาจทำให้สมาชิกของสังคมเกิดความนิยม และในที่สุดอาจเลิกใช้วัฒนธรรมเดิม ดังนั้น การรักษาหรือธำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมเดิม จึงต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาวัฒนธรรมให้เหมาะสมมีประสิทธิภาพตามยุคสมัย

จูไรต์น์ จันท์ธำรง และบุพา คลังสุวรรณ (ม.ป.ป.) ได้สรุปความหมายต่าง ๆ ของวัฒนธรรมที่มีลักษณะที่สำคัญ ดังนี้

1. วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นและปรับปรุงจากธรรมชาติและมนุษย์จะเรียนรู้วัฒนธรรมจากกันและกัน
2. วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มีการสืบทอดเนื่อง เป็นมรดกทางสังคมที่มีการถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่ง มนุษย์ได้เรียนรู้วัฒนธรรมจากทั้งที่ตายไปแล้วและยังมีชีวิตอยู่ โดยได้รับความรู้นั้นไว้เป็นมรดกตกทอดกันมาเป็นลำดับ
3. วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มีลักษณะเพิ่มพูนหรือขยายตัวโดยการค้นพบสิ่งใหม่ การประดิษฐ์และการแพร่กระจายเพื่อจะสร้างสิ่งใหม่ ๆ ขึ้นมา และประสบการณ์ของมนุษย์จะถูกสะสมและเพิ่มพูนมากขึ้นเรื่อย ๆ
4. วัฒนธรรมเป็นสมบัติร่วมของกลุ่มหรือสังคม มิใช่ของบุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยเฉพาะ
5. วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มียุ่ก่อนบุคคลจะเกิดและมีชีวิตในสังคม วัฒนธรรมจะคงอยู่ต่อไปหลังจากบุคคลนั้นได้ตายไปแล้ว

6. วัฒนธรรมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างสม่ำเสมอ ลักษณะของวัฒนธรรมจะค่อย ๆ ผ่านรูปแบบวัฒนธรรมหนึ่งไปเป็นอีกอย่างหนึ่งตลอดเวลา การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอ แต่อัตราเร็วจะแตกต่างกันไปตามช่วงเวลาต่าง ๆ

7. วัฒนธรรมมีหน้าที่แต่ละส่วน ไม่ว่าลักษณะการทางวัฒนธรรม (Cultural Trait) ซึ่งเป็นส่วนที่เล็กและมีลักษณะง่ายที่สุดของวัฒนธรรม หรือวัฒนธรรมซ้อน (Cultural Complex) ซึ่งเป็นการรวมลักษณะการทางวัฒนธรรมหลาย ๆ อย่างไว้จนกลายเป็นวัฒนธรรมซับซ้อน หรือสถาบัน (Institution) ซึ่งประกอบด้วยวัฒนธรรมซับซ้อนหลาย ๆ อย่างต่างก็ทำหน้าที่สำคัญในตัวของมันเองอย่างสมเหตุสมผลและจำเป็นในขอบข่ายของวัฒนธรรม ซึ่งส่วนนั้น ๆ เป็นส่วนประกอบอยู่ด้วยทั้งสิ้น

อมรา พงศาพิชญ์ (2541, หน้า 1-2) ได้สรุปความหมายของวัฒนธรรม คือ สิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น กำหนดขึ้น มิใช่สิ่งที่มีมนุษย์ทำตามธรรมชาติ อาจเป็นการประดิษฐ์วัตถุสิ่งของขึ้นใช้ หรืออาจเป็นการกำหนดพฤติกรรมและหรือความคิด ตลอดจนวิธีการหรือกระบวนการทำงาน วัฒนธรรมเกิดขึ้นเมื่อมนุษย์ที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียงกัน ในสังคมเดียวกันทำความตกลงว่าจะยึดระบบใดหนึ่ง พฤติกรรมใดบ้างที่จะถือว่าเป็นพฤติกรรมที่ควรปฏิบัติและมีความหมายอย่างไร แนวคิดใดจึงเหมาะสม ข้อตกลงเหล่านี้คือการกำหนดความหมายให้กับสิ่งต่าง ๆ ในสังคม เพื่อว่าสังคมจะได้เข้าใจตรงกันและยึดระบบเดียวกัน หรืออีกนัยหนึ่ง เราอาจเรียกระบบที่สมาชิกในสังคมได้ตกลงกันแล้วนี้ว่า ระบบสัญลักษณ์ ดังนั้น วัฒนธรรมก็คือระบบสัญลักษณ์ในสังคมที่มนุษย์สร้างขึ้น เมื่อสร้างขึ้นแล้ว จึงสอนให้คนรุ่นหลัง ๆ ได้เรียนรู้หรือนำไปปฏิบัติ วัฒนธรรมจึงต้องการเรียนรู้และมีการถ่ายทอด เมื่อมนุษย์เรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม มนุษย์ก็รู้ว่าอะไรคือขนบธรรมเนียมประเพณีของสังคม ฉะนั้นความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมและพฤติกรรมของมนุษย์จึงเป็นความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดมาก

พระยาอนุমানราชชน (2530, หน้า 16) ได้กล่าวถึงความสำคัญของวัฒนธรรมที่มีต่อชาติไว้ดังนี้

1. เป็นเครื่องแสดงถึงความเป็นอยู่ ความเจริญ และเชิดชูเกียรติของบุคคลและชาติ
2. เป็นเครื่องแสดงถึงบุคลิกลักษณะของประเทศ และเชื่อมโยงอายุของชาติ
3. เป็นเครื่องมือสำคัญในการกล่อมเกล้าให้สมาชิกประพฤติปฏิบัติไปตามทำนองคลองธรรมรักหมู่คณะ ส่งเสริมการทำความดีการดำรงอยู่ของชีวิต

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2553, หน้า 5-6) ได้กล่าวถึงความสำคัญของวัฒนธรรมไว้ดังนี้คือ

1. วัฒนธรรมเป็นทั้งพื้นฐานและเครื่องมือสำหรับความสามัคคีกลมเกลียว

และความเป็นปึกแผ่นในหมู่ประชาชน วัฒนธรรมจะช่วยชักนำให้คนประพฤติดี ปฏิบัติธรรม และพร้อมที่จะเผชิญชีวิตร่วมกันบนผืนแผ่นดินเดียวกัน ทั้งในยามสุขและในยามทุกข์

2. วัฒนธรรมเป็นกรอบและเป็นหนทางในการดำเนินชีวิตที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม จึงถือได้ว่าวัฒนธรรมเป็นหลักในการประพฤติปฏิบัติของสมาชิกของสังคม ซึ่งอาจช่วยป้องกันและแก้ไขปัญหา ตลอดจนตอบสนองความต้องการของสมาชิก และของสังคมได้

3. วัฒนธรรมเป็นเอกลักษณ์ เป็นลักษณะเด่นประจำชาติ หรือประจำหมู่คณะซึ่งมีส่วนให้ชนในชาติมีความรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน อันจะทำให้บังเกิดความรักสามัคคีกัน และจะมีผลต่อการรวมพลังของหมู่คณะและสร้างไว้ซึ่งความมั่นคงของชาติ

วัฒนธรรมเป็นเครื่องวัด และเครื่องกำหนดความเจริญหรือความเสื่อมของสังคมและขณะเดียวกันยังกำหนดชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในสังคม ดังนั้น วัฒนธรรมจึงมีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่ของประชาชน และต่อความเจริญก้าวหน้าของประเทศชาติ หากสังคมใดมีวัฒนธรรมที่ดีที่เหมาะสมแล้ว สังคมนั้นย่อมจะเจริญก้าวหน้าได้อย่างรวดเร็ว ตรงกันข้ามหากสังคมนั้นมีวัฒนธรรมที่ล้าหลัง มีแนวของพฤติกรรมที่ไม่ดี มีค่านิยมที่ไม่เหมาะสม สังคมนั้นก็ยากที่จะเจริญก้าวหน้า และในที่สุดก็อาจสูญสิ้นความเป็นชาติได้ เพราะถูกรุกรานทางวัฒนธรรม

ในกรณีของคลิฟฟอร์ด เกียร์ซ ให้ความหมายของ วัฒนธรรมไว้ว่า วัฒนธรรมคือ ความหมายของสัญลักษณ์ (Symbol) ที่มนุษย์สร้างขึ้น แนวคิดวัฒนธรรมของเกียร์ซบ่งชี้ให้เห็นถึงรูปแบบของความหมาย (Pattern of Meaning) ที่ได้รับสืบทอดมาในรูปของสัญลักษณ์ เป็นระบบของแนวคิดที่ได้รับสืบทอดมา (Inherited Conceptions) และแสดงออกในรูปของสัญลักษณ์ซึ่งผู้คนใช้ในการติดต่อสื่อสาร เก็บรักษาไว้ และพัฒนา เพื่อสร้างเสริมความรู้เกี่ยวกับชีวิตและทัศนะที่มีต่อชีวิต สำหรับเกียร์ซ สัญลักษณ์คืออะไรก็ตาม (การกระทำ เหตุการณ์ คุณลักษณะ หรือความสัมพันธ์) ที่ใช้เป็นสื่อแทนความคิด (Conception) แนวความคิดนั้นคือความหมายของสัญลักษณ์ (อคิน รพีพัฒน์, 2551, หน้า 76-77)

ประเภทของวัฒนธรรม

ในการแบ่งประเภทของวัฒนธรรมนั้นจะขึ้นอยู่กับท่าทีของผู้ที่จะแยกประเภทของวัฒนธรรมซึ่งในทางวิชาการนั้นมีผู้แบ่งประเภทของวัฒนธรรมไว้ต่อไปนี้

พระยาอนุมานราชธน (2530, หน้า 82) ได้แบ่งประเภทของวัฒนธรรมอย่างกว้าง ๆ ไว้

2 ประเภท คือ วัฒนธรรมทางวัตถุและวัฒนธรรมทางจิตใจ

วัฒนธรรมทางด้านวัตถุ ได้แก่ สิ่งของต่าง ๆ ที่จำเป็นแก่การดำรงชีวิต ช่วยให้คนอยู่ดีกินดี เป็นเรื่องเกี่ยวกับอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ศิลปกรรม สถาปัตยกรรม ยารักษาโรค รวมถึงเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ เป็นต้น

วัฒนธรรมทางจิตใจ ได้แก่ สิ่งที่ทำให้จิตใจและปัญญาเจริญงอกงาม เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึคนึกคิด เช่น ความเชื่อ ค่านิยม ศิลธรรมจรรยา มารยาท ขนบธรรมเนียมประเพณี พิธีกรรม ศิลปะ วรรณคดี กฎหมาย เป็นต้น

แกลก สนธิรักษ์ (ม.ป.ป., หน้า 44) ได้แบ่งวัฒนธรรมเป็น 4 ประเภท คือ

1. คติธรรม ได้แก่ วัฒนธรรมที่เกี่ยวกับหลักในการดำเนินชีวิต ส่วนใหญ่เป็นเรื่องของจิตใจซึ่งมักจะได้อิทธิพลมาจากศาสนา เช่น ความขยันหมั่นเพียร การเสียสละ ความสามัคคี ความรับผิดชอบ ฯลฯ

2. เนติธรรม ได้แก่ วัฒนธรรมทางกฎหมาย รวมทั้งระเบียบประเพณีที่ยอมรับนับถือว่ามีความสำคัญพอกับกฎหมาย เช่น การใช้กฎหมายจารีตประเพณี การรู้จักใช้สิทธิและหน้าที่ของตนตามกฎหมาย การเคารพกฎหมาย

3. วัตถุธรรม ได้แก่ วัฒนธรรมทางวัตถุที่เกี่ยวกับการกินดีอยู่ดี เครื่องนุ่งห่ม บ้านอยู่อาศัยและอื่น ๆ เช่น การแต่งการให้ระเบียบถูกต้องตามกาลเทศะและความนิยม การประกอบอาชีพเลี้ยงตน ฯลฯ

4. สหธรรม ได้แก่ วัฒนธรรมทางสังคม ซึ่งหมายถึง คุณธรรมต่าง ๆ ที่ทำให้คนเราอยู่ร่วมกันอย่างผาสุก และรวมทั้งระเบียบมารยาทในการเข้าสังคม มารยาทในการเป็นแขกไปหาผู้อื่น มารยาทในโต๊ะอาหาร การไปงานมงคล และงานศพ

กล่าวโดยสรุปได้ว่า วัฒนธรรม ในความหมายข้างต้นสามารถ จำแนกออกเป็น 2 ประเภทหลัก คือ วัฒนธรรมทางวัตถุกับวัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ นอกจากการแบ่งประเภทดังที่ได้กล่าวมาแล้ว วัฒนธรรมอาจแบ่งตามประเภทของลักษณะเนื้อหาหรือตามลักษณะหน้าที่ได้อีกประการหนึ่ง

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2553, หน้า 4) แบ่งเนื้อหาของวัฒนธรรมไทย จำแนกได้ 5 สาขา ซึ่งกล่าวได้ว่าเป็น การแบ่งวัฒนธรรมออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่

1. สาขามนุษยศาสตร์ ได้แก่ วัฒนธรรมที่ว่าด้วยขนบธรรมเนียมประเพณี คุณธรรม ศิลธรรม จริยธรรม ค่านิยม ศาสนา ปรัชญา ประวัติศาสตร์ โบราณคดี มารยาทในสังคม การปกครอง กฎหมาย เป็นต้น

2. สาขาศิลปะ ได้แก่ วัฒนธรรมในเรื่องภาษา วรรณคดี ดนตรี ฟื้นฟู จิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม เป็นต้น

3. สาขาช่างฝีมือ ได้แก่ วัฒนธรรมในรายการเย็บปักถักร้อย การแกะสลัก การทอผ้า การจักสาน การทำเครื่องเงิน เครื่องเงินเครื่องทอง เครื่องถม การจัดดอกไม้ การทำตุ๊กตา การทอเสื่อ การประดิษฐ์ การทำเครื่องปั้นดินเผา เป็นต้น

4. สาขาคหกรรมศิลป์ ได้แก่ วัฒนธรรมในเรื่องอาหาร เสื้อผ้า การแต่งบ้าน บ้าน ยา การดูแลเด็ก ครอบครัว การรู้จักประกอบอาชีพช่วยเหลือเสริมธุรกิจในครอบครัว เป็นต้น

5. สาขากีฬาและนันทนาการ ได้แก่ วัฒนธรรมในเรื่องการเล่น มวยไทย ฟันดาบ สอนมือ กระบี่กระบอง กีฬาพื้นบ้าน เป็นต้น

นอกจากนี้ วัฒนธรรมอาจแบ่งแยกประเภทตามลักษณะหน้าที่ได้อีกด้วย เช่น

1. เพื่อสนองความต้องการพื้นฐาน ได้แก่ ปัจจัย 4 ในการครองชีพ
2. เพื่อความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง ได้แก่ การปกครอง
3. เพื่อผลทางจิตใจ ได้แก่ ศาสนา
4. เพื่อความสดชื่นในชีวิต ได้แก่ สุนทรียภาพ
5. เพื่อการสื่อสารความรู้ ได้แก่ การศึกษา

วัฒนธรรมจะแบ่งเป็นกี่ประเภท และแบ่งโดยใช้เกณฑ์อะไรก็ตาม แต่ว่าวัฒนธรรมทางคัมภีร์ และวัฒนธรรมที่ไม่ใช่คัมภีร์ จะต้องมีความสัมพันธ์กันในทางสมดุลจึงเกิดความเจริญงอกงามทางวัฒนธรรมได้ จงทบทวนองค์ประกอบของวัฒนธรรมที่ได้กล่าวมาแล้ว มีข้อสังเกตว่า วัฒนธรรมมีองค์ประกอบหลัก 2 รูปแบบ คือ ชนิดที่ไม่มีรูปแบบและเนื้อหาที่แน่นอนและชัดเจน เรียกว่า นามธรรม และชนิดที่มีรูปแบบและเนื้อหาที่แน่นอนชัดเจน เรียกว่า รูปธรรม

ตามแนวคิดของคลิฟฟอร์ด เกียร์ซ ได้แบ่งวัฒนธรรมออกเป็น 2 มิติ คือ มิติแรกเกี่ยวกับภาววิทยา (Ontology) และมิติที่สองเกี่ยวกับญาณวิทยา (Epistemology) ในมิติแรก มิติภาววิทยา เราอาจพูดได้ว่า วัฒนธรรมคือ โลกทัศน์ ค่านิยม และคุณสมบัติอื่น ๆ ของกลุ่มคนกลุ่มหนึ่ง (หรือสังคมหนึ่ง) โดยเฉพาะซึ่งแตกต่างจากวัฒนธรรมของคนกลุ่มอื่น ๆ (อकिन รพีพัฒน์, 2551, หน้า 74) ส่วนมิติในทางญาณวิทยาซึ่งเป็นมิติที่ตอบคำถามว่า เราจะรู้จักและเข้าใจวัฒนธรรมได้อย่างไรนั้น เกียร์ซได้เสนอว่า การตีความหมาย แปลหรือดึงเอาความหมายที่ซ่อนอยู่ในสัญลักษณ์ที่คนได้สร้างออกมาเพื่อที่จะใช้ในการสื่อสาร สร้างความรู้ความเข้าใจ และทัศนคติที่มีต่อชีวิต

ทฤษฎีทางวัฒนธรรมในการวิเคราะห์การชนไก่

ทฤษฎีทางวัฒนธรรมของคลิฟฟอร์ด เกียร์ซ ที่ใช้ในการวิเคราะห์ไก่ชนเป็นทฤษฎีมานุษยวิทยาวัฒนธรรมของสำนักของฟรานซ์ โบแอส ซึ่งปฏิเสธมาร์กซิสต์วิวัฒนาการนิยมและโครงสร้างหน้าที่นิยม โดยคลิฟฟอร์ด เกียร์ซได้ใช้แนวการตีความ (Interpretive Approach) ที่ได้รับ

อิทธิพลจากสังคมวิทยาแนวตีความของแมกซ์ เวเบอร์ (Max Weber) ศาสตร์แห่งการตีความ (Hermeneutics) สัญศาสตร์ (Semiotics) และแนวคิดหน้าที่นิยมของมาลินอฟสกี (Malinowski) (อकिन รพีพัฒน์, 2551, หน้า 3, 15, 44; ไซยงค์ ไชยพร, 2551, หน้า 169)

อิทธิพลของสังคมวิทยาแนวการตีความของแมกซ์ เวเบอร์ ที่มีต่อแนวคิดของเกียร์ชปรากฏในข้อเขียนของเกียร์ชที่ว่า เขามีความเห็นเหมือนเวเบอร์ที่มีความคิดว่า มนุษย์เป็นสัตว์ (คล้ายแมงมุม) ที่ห้อยตัวอยู่ในสายใยของความหมายที่เขาถักทอขึ้น เกียร์ช ถือว่าวัฒนธรรมคือสายใยเหล่านั้น ดังนั้น การวิเคราะห์วัฒนธรรมจึงไม่ใช่การวิเคราะห์กฎเกณฑ์ต่าง ๆ โดยการทดลองแบบวิทยาศาสตร์กายภาพ หากแต่เป็นการเสาะหาความหมายและการตีความหมาย มีผู้ตั้งข้อสังเกตไว้ว่า ความแตกต่างระหว่างเกียร์ชกับเวเบอร์มีเพียงว่า ในขณะที่ความหมายของเวเบอร์คือความหมายของพฤติกรรม การกระทำของมนุษย์โดยตรง แต่ความหมายของเกียร์ชคือ ความหมายของสัญลักษณ์ที่มนุษย์สร้างขึ้น (อकिन รพีพัฒน์, 2551, หน้า 73-74)

แนวคิดแบบศาสตร์แห่งการตีความเชิงสัญลักษณ์ของเกียร์ชนั้นเริ่มต้นจากการนิยามว่า สัญลักษณ์คืออะไรก็ตาม (การกระทำ เหตุการณ์ คุณลักษณะหรือความสัมพันธ์) ที่ใช้เป็นสื่อแทนแนวความคิด (อकिन รพีพัฒน์, 2551, หน้า 77) เกียร์ชระบุวิธีการของเขาเป็นสัญศาสตร์ หมายความว่า มานุษยวิทยาวัฒนธรรมนั้นเกี่ยวข้องกับการตีความหรือแปลความหมายของการกระทำที่เป็นรูปสัญลักษณ์ หรือตัวสื่อ/ ตัวหมาย (Signifying Practices) และกระบวนการสร้างสัญลักษณ์ (Symbolic Process) ในบริบทที่แน่นอน ไม่ใช่การลดทอนสัญลักษณ์หรือเครื่องหมาย (Signs) ลงให้เป็นระบบกฎเกณฑ์ในการสร้างความหมายที่ใช้กันทั่วไปในโลก (Universal System of Signification) ดังที่เลวี-สโตรสได้ทำในการลดทอนนิยายปรัมปรา (Myth) ลงเป็นชุดของคู่ตรงข้าม (Sets of Binary Opposition) (อकिन รพีพัฒน์, 2551, หน้า 116)

เกียร์ชถือว่า คำพูดและการกระทำของคนในสังคมเป็นสัญลักษณ์ที่คนสร้างขึ้นเพื่อการสื่อสาร ดังนั้น การวิเคราะห์ตีความหมายของสัญลักษณ์จึงเป็นวิธีการที่สำคัญของเกียร์ชและสำหรับเกียร์ชวัฒนธรรมคือโครงสร้างความหมายของสัญลักษณ์เหล่านี้ เกียร์ชแสดงให้เห็นว่าความหมายมีซ่อนอยู่ในสัญลักษณ์โดยยกตัวอย่างการขบคิดที่รายล์ได้พูดถึง

รายล์พูดถึงเด็กสองคนที่ขบคิดขาเหมือนกัน สำหรับคนที่หนึ่ง การขบคิดนั้นเป็นไปเองโดยอัตโนมัติ ไม่ได้มีความหมายอะไร ส่วนเด็กคนที่สองขบคิดให้เพื่อนเขา หมายถึงจะทำอะไรร่วมกันหรือเข้าใจอะไรร่วมกัน ถ้าเราถ่วงรูปการขบคิดก็จะพบว่า มีลักษณะอาการเหมือนกัน แต่ความจริงมีความหมายแตกต่างกันมากมาย เด็กคนที่สองขบคิดเพื่อสื่อสารรูปแบบหนึ่ง

1. โดยตั้งใจ 2. สื่อต่อคนหนึ่งโดยเฉพาะ 3. เพื่อส่งข้อความอย่างหนึ่งอย่างใด 4. ตามกฎเกณฑ์ของสังคมอย่างหนึ่ง และ 5. โดยไม่ต้องการให้คนอื่นรู้ (อकिन รพีพัฒน์, 2551, หน้า 123)

การตีความสัญลักษณ์ของเกียร์จะมองว่า การวิเคราะห์คือการจำแนกโครงสร้างของ ความหมายที่ซ่อนเร้นอยู่ (Structures of Significance) ซึ่งรายได้เรียกว่า รหัสหมาย (Codes) แต่เกียร์ ไม่ชอบคำนี้เพราะดูคล้ายกับว่าเป็นงานของเจ้าหน้าที่อ่านเขียนรหัส (Cipher Clerk) เกียร์คิดว่า งานของนักมานุษยวิทยานั้นเป็นเหมือนงานของนักวรรณคดีวิจารณ์ (Literary Critic) ซึ่งเป็นการอ่านดูเบื้องหลังทางสังคมและนิสัยของเรื่องหรือข้อความคล้ายการตีความของกวีนิพนธ์ เช่น โคลง หรือกลอนมากกว่า (อคิน รพีพัฒน์, 2551, หน้า 129)

ในการนำแนวคิดหน้าที่นิยมของมาลินอฟสกีมาใช้ในมานุษยวิทยาเชิงวัฒนธรรมนั้น เกียร์ได้นำมาใช้เพื่อแก้ปัญหาที่ทฤษฎีการหน้าที่ไม่สามารถวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงได้ ทฤษฎี การหน้าที่แบบมาลินอฟสกีที่เน้นสิ่งที่ศาสนาทำให้แก่ปัจเจกซึ่งคือ การตอบสนองการเรียกร้องหา โลกที่มั่นคง เข้าใจได้ และควบคุมได้ทั้งทางด้านการรับรู้ (Cognitive) และอารมณ์ (Affective) เกียร์คิดว่าวิธีการดังกล่าวนี้ไม่อาจวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงได้เพราะไม่อาจมองเห็นการ เปลี่ยนแปลงอันเกิดจากการที่แบบแผนทางวัฒนธรรมแปลกแยกไปจากรูปแบบของระบบสังคม

เกียร์เสนอให้มีการปรับแก้โมเดลทฤษฎีการหน้าที่ (Functional Theory) วิธีการหนึ่ง ที่เขาแนะนำคือ การแยกวัฒนธรรมออกมาพิจารณาต่างหากจากสังคม วัฒนธรรมเป็นระบบของ ความความหมายและสัญลักษณ์ ซึ่งวางกรอบสำหรับพฤติกรรมและการสัมพันธ์ของบุคคล ส่วนระบบ สังคมนั้นคือแบบแผนพฤติกรรมและการสัมพันธ์นั่นเอง ในระดับหนึ่งมีกรอบของความเชื่อ สัญลักษณ์ที่แสดงออก (Expressive Symbols) และค่านิยม ซึ่งคนกำหนดโลกและชีวิตของเขา แสดงออกซึ่งอารมณ์ของเขาและตัดสินใจ และในอีกระดับหนึ่งเป็นกระบวนการที่ดำเนินไป ในรูปของพฤติกรรมความสัมพันธ์ระหว่างกันและกันที่เรียกว่า โครงสร้างสังคม (อคิน รพีพัฒน์, 2551, หน้า 111-112)

ส่วนวิธีวิทยาในการวิเคราะห์วัฒนธรรมของเกียร์นั้นเป็นสิ่งที่เรียกว่า การพรรณนา อย่างเข้มข้น การพรรณนาไม่ใช่เทคนิควิธีที่กล่าวถึงในคำทั่วๆ ไป เช่น การสร้างความคุ้นเคย (Rapport) การเลือกหาผู้ให้ข้อมูล (Informants) การจดคัดลอกข้อความ การสืบสาววงศ์ตระกูล (Genealogies) การเขียนแผนที่สนาม การเก็บบันทึกรายวัน ฯลฯ หากแต่เป็นสิ่งที่เกียร์เรียกตาม นักปรัชญาทิลเลอร์ว่า Think Description หรือการบรรยายที่ละเอียดและลึกซึ้งซึ่งเป็นการเขียนเรื่องราวที่ได้จากการตีความหมาย คำพูด การกระทำ และเหตุการณ์ที่ได้ประสบมา (อคิน รพีพัฒน์, 2551, หน้า 122)

วิธีวิทยาแบบพรรณนาอย่างเข้มข้นแตกต่างจากการพรรณนาทั่วไปที่เรียกว่า การบรรยาย แบบตื้นเขิน (Thin Description) เนื่องจากการพรรณนาแบบตื้นเขินเปรียบเสมือนเป็นแบบของ กล้องถ่ายภาพที่ไม่บอกความหมายว่า การขยิบตาทำเพื่ออะไร เป็นการบรรยายกิริยาอาการของ

การกระทำเท่านั้น ในขณะที่การบรรยายที่ละเอียดและลุ่มลึก จะแจ้งถึงความหมายอันเป็นนัยยะของการกระทำนั้น ๆ วัตถุประสงค์ของนักมานุษยวิทยาที่มุ่งที่จะหาโครงสร้างของความหมายอันเป็นลำดับชั้น ตั้งแต่การที่ตาขบโดยไม่ได้ตั้งใจ การแสวงหิตาเพื่อสื่อความหมาย การล้อเลียนการขบตา จนถึงการศึกษาการขบตา ว่าได้ถูกรับรู้ และตีความหมายอย่างไร หากปราศจากโครงสร้างนี้ การรับรู้และตีความหมายก็จะไม่มี (อกิน รพีพัฒน์, 2551, หน้า 124)

วิธีวิทยาอีกลักษณะหนึ่งของเกียร์ชก็คือ การศึกษาโดยใช้มุมมองของคนใน (The Native's Point of View) เถกเช่นมาลินอฟสกี เกียร์ชให้ความสำคัญแก่ทัศนะของคนในอย่างยิ่ง แต่เกียร์ชมีความเห็นว่าเพื่อที่จะเข้าใจและเขียนเกี่ยวกับความคิดความเห็นของคนใน ไม่จำเป็นที่จะต้องกลายเป็นคนใน ต้องมีความรู้สัณนิทคิด และมีพฤติกรรมเหมือนคนในทุกอย่าง เพียงความสามารถธรรมดา ๆ ในการที่ยึดมั่นในตนเองมากเกินไป เราจะรู้จักและเข้าใจคนในนั้น มาจากความสามารถที่จะอ่านวิธีปฏิบัติในการแสดงออกของพวกเขา ซึ่งเกียร์ชเรียกว่า ระบบสัญลักษณ์ (อกิน รพีพัฒน์, 2551, หน้า 160)

สำหรับการวิเคราะห์ เกียร์ชเปรียบวัฒนธรรมว่าเป็นเสมือนคนครึ่งหนึ่งของบีโทเฟน ซึ่งจะวิเคราะห์โดยแยกส่วนออกเป็น ตัวโน้ต ความชำนาญในการเล่นไวโอลิน และความรู้ที่จำเป็นตลอดจนความเข้าใจของผู้เล่นและผู้ฟังหรือปัจจัยอื่น ๆ เหล่านั้นไม่ได้

ในความเห็นของเกียร์ช การศึกษาวิเคราะห์วัฒนธรรมนั้นจะทำได้โดยการแยกส่วน แล้วสร้างกฎที่จะใช้ทั่วไปในการศึกษานั้นไม่ได้ สิ่งเดียวที่จะช่วยในการศึกษาเช่นนั้นได้คือ ความคุ้นเคยและเข้าใจโลกจินตนาการ (โลกทัศน์) ของคนในเจ้าของวัฒนธรรม ผู้มีการกระทำของเขาเป็นเครื่องหมายหรือสัญลักษณ์ ดังนั้น การทำงานของนักมานุษยวิทยาจึงต้องการการอยู่อาศัยในสังคมที่ศึกษาอยู่เป็นเวลานาน เพื่อให้สนิทสนมคุ้นเคยกับชาวเมืองที่นั่น การรู้เพียงแค่ภาษาของที่นั้นยังไม่เพียงพอ นักมานุษยวิทยาจะต้องสามารถอยู่ร่วมกับพวกเขา สนทนา อภิปราย และถกเถียงกับพวกเขาด้วยความเข้าใจเพียงพอที่จะพูดได้ว่า อยู่ร่วมกับพวกเขา ได้คุย ถกเรื่องต่าง ๆ กับเขาได้อย่างสบาย ทั้งนี้ เพราะการศึกษาวัฒนธรรมเป็นศิลปะอย่างหนึ่งซึ่งจะเรียนรู้ได้ด้วยการฝึกฝนให้ชำนาญ (อกิน รพีพัฒน์, 2551, หน้า 125-126)

ผลงานของเกียร์ชส่วนใหญ่ตอกย้ำความเชื่อที่ว่า งานของนักมานุษยวิทยานั้นต้องการความซบซึ้งละเอียดอ่อน และจินตนาการดุจงานฝีมือของศิลปิน สำหรับเกียร์ชแล้วนักมานุษยวิทยา คือ ศิลปินผู้ลงมือทำงานอย่างทุ่มเทในการตีความหมายทางวัฒนธรรมของกลุ่มคนที่ตนเองศึกษา งานของท่านหลายชิ้นจึงถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่าเกียร์ช “พูด” แทนกลุ่มคนหรือเรื่องที่ท่านศึกษา ไม่ใช่การให้โอกาสให้แก่คนหรือเรื่องราวเหล่านั้นพูดความจริงด้วยเสียงที่แท้จริงของตนเอง

ในการนำแนวทางในการตีความมาศึกษาวัฒนธรรมการชนไก่ นั้น เกียร์ซ ได้นำเสนอในงาน เรื่อง “Deep Play: Notes on the Balinese Cockfight” (อकिन รพีพัฒน์, 2551, หน้า 57) ในงานชิ้นนี้เกียร์ซได้เข้าไปศึกษา ณ หมู่บ้านเล็ก ๆ แห่งหนึ่งในบาห์ลี ในช่วงปี ค.ศ. 1958 งานชิ้นนี้ของเกียร์ซในฐานะที่เป็นงานที่เกี่ยวกับแนวทางของการตีความหมาย นอกจากเกียร์ซจะวิเคราะห์พิธีกรรมผ่านการตีความระดับบุคคลแล้ว ในระดับการวิเคราะห์ผ่านสถานการณ์ เขาก็มองพิธีกรรมในฐานะที่เป็นตัวบท (Text) คือ เนื้อหาที่เกิดขึ้นทั้งหมดจะทำให้เราสามารถเข้าไปอ่านและทำความเข้าใจในพิธีกรรมที่เกิดขึ้นนั้น ในขณะงานศึกษาเรื่อง “Deep Play” แทนที่ท่านจะอธิบายการชนไก่ว่าเป็นกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจหรือกิจกรรมทางสังคมที่สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อทางศาสนาและบทบาททางเพศของชาวพื้นเมืองเกาะบาห์ลีในประเทศอินโดนีเซีย เกียร์ซได้ชี้ให้เห็นว่าการตีไก่เป็นบทเรียนทางจริยธรรมที่สอนเรื่องอัตวิสัยและพฤติกรรมของมนุษย์ในระดับนามธรรมเป็นบทวิพากษ์ในระดับที่เหนือกว่าสังคม (The Met Asocial Commentary) ที่บอกว่าทำไมคนในบาห์ลีจึงถูกจัดอยู่ในโครงสร้างอำนาจทางสังคมที่เหลื่อมล้ำกัน และเป็นเรื่องราวของคนบาห์ลีที่อธิบายถึงอัตลักษณ์ความเป็นคนบาห์ลีด้วยคนบาห์ลีเอง สิ่งที่ปรากฏขึ้นมิได้เพียงต้องการให้เห็นเท่าที่เรเห็นจากปรากฏการณ์เท่านั้น แต่เราจำเป็นต้องอ่านเข้าไปถึงภายในของเรื่องราวที่แฝงอยู่แล้วตีความหมายออกมา

เกียร์ซ พบว่า ในวัฒนธรรมบาห์ลี ไก่เป็นสัญลักษณ์ของผู้ชายในเชิงอุปมาเปรียบเทียบคำว่า Sabang ซึ่งเป็นคำที่ใช้สำหรับไก่ชนนั้น ได้ถูกนำมาใช้ในแง่อุปมาว่าอาจหมายถึง วีรบุรุษ นักรบ ผู้ชนะ ผู้ชายเจ้าชู้ นักล่าผู้หุนหัน หรือผู้แข็งแกร่ง ผู้ชายที่เพ็งเล็งงานและยังขี้อายต่อเพศตรงข้ามจะถูกเปรียบว่าเป็น ไก่ชนที่ถูกจับใส่สู่มเป็นครั้งแรก ขณะการพิจารณาตีความในศาล สงคราม การแข่งขันทางการเมือง การทะเลาะวิวาทในเรื่องการสืบทอดมรดก หรือแม้แต่การทะเลาะเบาะแว้งข้างถนนก็จะถูกเปรียบเทียบในเชิงอุปมากับการชนไก่ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ชายและไก่ชนของเขาเป็นเสียยิ่งกว่าการอุปมาเปรียบเทียบ ทั้งนี้เพราะผู้ชายบาห์ลีส่วนใหญ่จะใช้เวลามากมายอยู่กับการเลี้ยงดูฟักไข่ไก่ของเขาอย่างดีเป็นพิเศษ การชนไก่ไม่ได้เป็นเพียงแค่เกมกีฬาอะไรสักอย่างที่มีมุ่งเน้นเรื่องแพ้ชนะ หากแต่การชนไก่แสดงให้เห็นถึงความรู้สึกมากมายที่เกิดขึ้นระหว่างความเป็นมนุษย์กับสัตว์ร้าย ความดีกับความชั่ว Ego กับ Id พลัสสร้างสรรค์ของความเป็นเพศชายที่ถูกกระตุ้นและพลังทำลายล้างของสภาพสัตว์ที่ถูกทำให้สูญเสีย สิ่งเหล่านี้ได้หลอมรวมอยู่ในละครเลือดของความเกลียด ความทารุณโหดร้าย ความรุนแรง และความตาย การชนไก่ได้แสดงให้เห็นถึงความรู้สึกต่าง ๆ มากมายที่เกิดขึ้น อารมณ์เหล่านี้เป็นสิ่งที่สังคมสร้างขึ้นมา สำหรับบุคคลที่เข้าร่วมในพิธีกรรมเป็นเสมือนหนึ่งการเรียนรู้ด้านอารมณ์ความรู้สึกในวัฒนธรรมของพวกเขา

เขาเองว่า เขาจะแสดงออกซึ่งอารมณ์ของตนเองผ่านสู่สายตาภายนอกในขณะที่เขาอยู่ในบริบทของการรวมกลุ่มทางสังคมได้อย่างไร ดังเช่น บ่อยครั้งเจ้าของไก่ตัวที่ชนะจะนำซากไก่ตัวที่แพ้มาฉีกเป็นชิ้น ๆ ซึ่งการกระทำเช่นนั้นได้สร้างความเดือดดาลให้แก่เจ้าของไก่ตัวดังกล่าวเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาแพ้ในนัดสำคัญๆ เมื่อเขากลับบ้านเขาจะกลับไปทำลายหิ้งบูชาของครอบครัวและสาปแช่งพระเจ้าที่ตนนับถือ

จะเห็นได้ว่าการชนไก่ได้แสดงให้เห็นถึงความรู้สึกต่าง ๆ มากมายของผู้คนที่เกิดขึ้นอันได้แก่ ความตื่นเต้นหวาดเสียวจากการเสี่ยงในการพนัน ความผิดหวัง ความดีใจพอใจที่ได้รับชัยชนะ อารมณ์เหล่านี้เป็นสิ่งที่สังคมสร้างขึ้นมา สำหรับบุคคลที่เข้าร่วมในพิธีเป็นเสมือนหนึ่งการเรียนรู้ด้านอารมณ์ ความรู้สึก ในวัฒนธรรมของพวกเขาว่า เขาจะแสดงออกถึงอารมณ์ของตนเองผ่านสู่สายตาภายนอกในบริบทของการรวมกลุ่มทางสังคมได้อย่างไร (พิเชษฐ สายพันธ์, 2539, หน้า 20) โดยเกียรติสรุปว่า หน้าที่หลักของการชนไก่เป็นเรื่องของการรับรู้ การชนไก่ไม่ได้ทำให้สถานภาพของใครเปลี่ยนแปลง ไม่มีความสัมพันธ์ใหม่ใด ๆ เกิดขึ้นและความสัมพันธ์เก่าก็ไม่ได้แตกหักไป ระดับชั้นทางสังคมก็ไม่ได้รับผลกระทบใด ๆ มีแต่เพียงผู้มีส่วนร่วมในการชนไก่อันได้แก่ไก่ชนที่ต้องเจ็บปวดจากการทำลายล้างทางร่างกายเท่านั้น หากแต่มันจะผูกติดกับเอกลักษณ์ประจำตัว องค์การทางสังคม และระดับชั้นทางสังคมเพื่อการต่อสู้ระหว่างไก่ 2 ตัว ไก่ชนนอกจากจะ วางอยู่บนพื้นฐานขององค์การทางสังคมแล้ว มันยังแสดงให้เห็นถึงความจำเป็นของระดับชั้นทางสังคมในชีวิตสังคมของมนุษย์ ไก่ชนเป็นเรื่องที่คนบาหลี่ใช้บอกเล่ากับพวกเขา ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับพวกเขาเอง

กล่าวโดยสรุปแล้วการชนไก่ของชาวบาหลี่จากการวิเคราะห์ของเกียรติพบว่า ภายใต้อารมณ์ความเสี่ยงมึนเรียว มรยาทอันดี ตลอดจนการหลีกเลี่ยงการปะทะขัดแย้งนั้น มีอีกตัวตนหนึ่งซ่อนอยู่ซึ่งเต็มไปด้วยความทะยานอยกแข่งขันตำแหน่งและอำนาจ ความโหดเหี้ยมรุนแรง ก้าวร้าว ตัวตนที่น่าเกลียดนี้เผยโฉมให้ชาวบาหลี่ดูในการตีไก่ที่เป็นการละเล่นยอดนิยมของชาวบาหลี่เอง (อภิน รพีพัฒน์, 2551, หน้า 57)

การชนไก่นั้นผิดกฎหมาย แต่ก็เล่นกันอยู่บ่อยๆ ทุกหนทุกแห่ง การชนไก่ที่บาหลี่นั้นผูกโบมิดโกนคมกริบไว้ที่ขาไก่ที่ต่อสู้กัน ดังนั้น การตีไก่จึงโชกเลือด คุเดือด รุนแรง ในวงมีทั้งความรู้สึกที่ผิดกฎหมาย กลืนเลือด และความตายอย่างทารุณ โอกาสที่ตำรวจจะบุกเข้ามาจับแถมด้วยการล้อเลียนเปรียบเทียบกับเรื่องเพศของผู้ชายกับไก่ชน ผุนที่คลั่งไปทั่ว เสียงตะโกนดังสับสน ความตื่นเต้น ทั้งหมดนี้ทำให้เรื่องของเกียรติมีสีสันมีชีวิตชีวาขึ้น (อภิน รพีพัฒน์, 2551, หน้า 59)

การชนไก่ การต่อสู้กันของไก่นั้นแปลกแยกตรงกันข้ามกับพฤติกรรมประจำวันของคนบาหลี่ ชาวบาหลี่นั้นมีมารยาท กฎเกณฑ์ กิจวัตรที่เรียบร้อย อ่อนโยน และหลีกเลี่ยงความ

การแสดงออกของการแข่งขันทางสถานภาพในรูปแบบของไถ่ที่ต่อสู้มี 2 แบบ (หรือ 2 ระดับ) คือ แบบที่หนึ่งเป็นการถยตัวตนและความรู้สึกที่แฝงอยู่ได้จัดสำนึกออกมาให้ตัวเองดู และแบบที่สอง การเล่นหรือการแสดงนี้ไม่ได้ทำแต่เพียงรู้จักตนเองเท่านั้น แต่ยังเป็นการให้ การศึกษาในเรื่องอารมณ์และจิตใจเพราะความสำนึกในอารมณ์และความรู้สึก (Subjectivity) นั้นจะไม่เกิดขึ้น หากไม่ได้รับการหล่อหลอมให้เป็นระบบ รูปแบบทางศิลปะ (การเล่นละคร นิยาย รูปภาพ ฯลฯ) กระตุ้นให้เกิดสำนึกในสิ่งที่ได้เห็นในการแสดง การตีไถ่ไม่เพียงสะท้อนให้เห็นความรู้สึกที่มีอยู่ก่อนแล้ว หากแต่เป็นผู้กระทำ (Agent) ในการสร้างและรักษาไว้ซึ่งสำนึกใน ความรู้สึกเช่นนั้น (อภินิหาร, 2551, หน้า 62)

การวิเคราะห์หระดับแรกสรุปได้ว่า การชนไก่เป็นการแข่งขันระหว่างกลุ่มคน (กลุ่มญาติ
พวกห้อง หมู่บ้าน ฯลฯ) และจากการที่คนที่นั่ง “บ่าไก่ชน” ปฏิบัติต่อไก่เสมอเหมือนการปรนนิบัติ
เด็กและมองว่าไก่เป็นเสมือนตนเอง จึงอาจสรุปต่อไปได้ว่า การตีไก่เป็นการแสดงออกในรูปของ
การเล่นการแข่งขันท่อสู้ แข่งชิงสถานภาพ

สุดท้ายของการวิเคราะห์ เกียรติฯ ได้ออกว่า การที่เกิดสำนึกถึงความรู้สึกรุนแรงภายในตัวของพวกเขาก็ทำให้เกิดความวิตกกังวลว่า เจ้าสัตว์อารมณ์รุนแรงที่ซ่อนอยู่ในตัวของพวกเขาจะโผล่ออกมาให้ผู้คนเห็นและตกใจ (อภินันท์ รพีพัฒน์, 2551, หน้า 65)

นักวิชาการอีกท่านหนึ่งซึ่งใช้แนวการตีความเชิงวัฒนธรรมในการศึกษาไก่ชนได้แก่ สก็อต กูเกนไฮม์ (Guggenheim, 1963 อ้างถึงใน ขวัญฤทัย เจริญโมตรี, 2543, หน้า 24-25) สก็อต กูเกนไฮม์ได้อธิบายเรื่อง “Cock or Bull: Cockfighting, Social Structure, and Political Commentary in the Philippines” เป็นงานวิจัยอีกงานหนึ่งที่ได้รับแรงบันดาลใจโดยตรงจากบทความของเกียรติ์ช โดยกูเกนไฮม์ได้ศึกษาการชนไก่ในระดับลึกที่ฟิลิปปินส์เพื่อทดสอบสมมติฐานของเกียรติ์ช เขาเชื่อว่าไม่มีที่ไหนในโลกนี้ที่การชนไก่จะเป็นศรัทธาอย่างแรงกล้าเท่ากับที่ฟิลิปปินส์อีกแล้ว เพราะทุกเช้าวันอาทิตย์ในหมู่บ้านนับพัน ๆ แห่งทั้งหมู่เกาะฟิลิปปินส์อันมีสนามชนไก่กระจายอยู่ทั่วไป เป็นวันที่ผู้ชายรู้สึกตื่นเต้นและเกิดความกระหายอย่างแรงกล้าว่าจะเป็นวันสำหรับผู้ชนะเท่านั้นที่จะได้กลับบ้านพร้อมกับความร่ำรวย ผู้ชายเกือบทุกคนไม่ว่าเด็ก วัยรุ่น หรือผู้ใหญ่จะมีหลักการเลี้ยงไก่

ของตนเองเพื่อพัฒนาและฟูมฟักไก่อของตนให้มีความสามารถสูงสุดในการต่อสู้ เน้นนอนว่าการชนไก่อในฟิลิปปินส์ไม่ใช่สิ่งผิดกฎหมาย

กูเกนไฮม์ได้แสดงให้เห็นถึงความคล้ายคลึงกันไม่ว่าจะเป็นการชนไก่อในอินโดนีเซียหรือการชนไก่อในฟิลิปปินส์ ไม่ใช่ทุกคนที่จะเข้าถึง (Get the Point) การชนไก่อได้เพราะนักเล่นไก่อชนฟิลิปปินส์จำนวนหนึ่งอ่านไก่อชนว่าเป็นการเล่นระดับลึก (Deep Play) อย่างตรงเผง ในขณะที่บางคนเห็นว่าเป็นแค่การชนไก่อเท่านั้น และยังมีอีกหลายคนที่ไม่ไปสนามชนไก่อ ประการต่อมาในขณะที่เกียร์ซแสดงให้เห็นว่าการชนไก่อในบาห์ลีเป็นเรื่องของโครงสร้างสัญลักษณ์ แต่จากประวัติศาสตร์ของการชนไก่อในฟิลิปปินส์ได้ถูกทำให้เป็นเครื่องหมายที่ได้รับผลกระทบโดยตลอดแต่ไม่ต่อเนื่อง โดยกลุ่มสังคมที่แตกต่างกันเพื่อควบคุมโครงสร้างของการชนไก่อ อาทิเช่น เจ้าอาณานิคมสเปน และสหรัฐอเมริกา ความคล้ายคลึงกันอีกประการคือ มีความพยายามอย่างต่อเนื่องโดยกลุ่มที่มีอำนาจเพื่อควบคุมความหมายที่ประเทกับการชนไก่อพอ ๆ กับผลกระทบที่ตรงกันข้ามกับความหมายนั้นอันเกิดจากความอ่อนแอทางการเมืองในฟิลิปปินส์เอง

กูเกนไฮม์เห็นด้วยกับเกียร์ซในแง่ที่ว่า การชนไก่อเป็นการแสดงออกทางวัฒนธรรม แต่สิ่งที่เขาไม่เห็นด้วยคือ ข้อสังเกตที่ได้มาจากการสังเกตการณ์ของเกียร์ซเอง เพราะการชนไก่อในแต่ละสังคมแต่ละวัฒนธรรมย่อมมีทฤษฎีเป็นของตัวเอง ดังที่ การชนไก่อในบาห์ลีก็นำเสนอ “Met-Asocial Commentary” ของสังคมบาห์ลีเอง ในฟิลิปปินส์ก็เช่นกัน ความสำคัญอีกประการหนึ่งของการชนไก่อก็คือสนามชนไก่อ หรือสังเวียนไก่อยังเป็นสถานที่ในจำนวนไม่กี่สนามที่จะทำให้ผู้ชายในสังคมสามารถมารวมตัวกันได้และมีกิจกรรมร่วมกันได้ การชนไก่อได้ให้ความเข้าใจที่สำคัญเกี่ยวกับสังคมฟิลิปปินส์อันได้แก่ ระบบสัญลักษณ์ ซึ่งทำให้การชนไก่อประสบความสำเร็จในแง่ความเป็นตัวของตัวเองและความนับถือตัวเอง ความจงรักภักดีต่อสังคมและการเมือง และความพึงพอใจในด้านความงามอันเกิดจากเหตุการณ์ทั้งงดงามและน่าตื่นเต้น แม้ว่าโครงสร้างพิธีกรรมซึ่งสามารถควบคุมการตีความทางพิธีกรรม ไม่ได้หมายความว่าจะสามารถตัดสินใจเกี่ยวกับการตีความในรายละเอียด แม้ว่ารหัสทางสัญลักษณ์จะเป็นสิ่งสำคัญ แต่ประสบการณ์ชีวิตของผู้คนที่อยู่นอกเหนือจากโครงสร้างพิธีกรรมก็เป็นสิ่งที่สำคัญด้วย กูเกนไฮม์จึงเสนอว่า ประสบการณ์ชีวิตน่าจะเป็นหนทางหนึ่งในการตีความหมายพิธีกรรมนั้นด้วย

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กิตติพงษ์ ศิริพันธ์ (2538) ได้วิจัยเรื่อง วัฒนธรรมและผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมของกีฬาชนไก่อในจังหวัดสงขลา ซึ่งได้ข้อค้นพบจำแนกได้ 2 ประเด็น คือ วัฒนธรรมของกีฬาไก่อชน และผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมของกีฬาไก่อชน วัฒนธรรมกีฬาไก่อชนทำให้ทราบลักษณะไก่อที่

นิยมซึ่งขนาดรูปร่างต้องได้มาตรฐาน สีผิวหนัง สีขนที่ถูกต้องตามตำรา มีวิธีการเลี้ยงและกวดูก การชนที่กำหนดขึ้นโดยเฉพาะ ส่วนผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมจะประกอบด้วยรายละเอียด 7 ประเด็น คือ

1. รายได้จากการทำฟาร์มไก่ชน
2. รายได้จากการเปิดสนามชนไก่
3. การทำอุปกรณ์การเลี้ยงไก่เพื่อจำหน่าย
4. การรับจ้างเลี้ยงไก่ชน
5. การขายอาหารและยารักษาไก่ชน
6. การขายอาหารและเครื่องคั้นในสนามชนไก่
7. เงินเดิมพันในจำนวนที่กำหนดขึ้น

สำหรับด้านสังคมนั้นเป็นเรื่องของวัฒนธรรมการและสื่อสัมพันธ์ทางสังคม ข้อคิดที่ได้จาก งานวิจัยนี้จะเป็นการสะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของบุคคลในสังคมอีกแง่มุมหนึ่ง

ภทรพงษ์ เกริกสกุล (2548) ได้ศึกษาเรื่อง ระบบการเลี้ยงไก่ชน: กรณีศึกษาย่านบ้านหัว และบ้านเหล่าโพหนอง ตำบลบ้านหัว อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ผลการศึกษาพบว่า ผู้เลี้ยงไก่ ชนส่วนใหญ่มีโอกาสใกล้ชิดกับบิดาที่เลี้ยงไก่ชน จึงมีความชอบในลีลาการชนไก่ ซึ่งเป็นปัจจัย สำคัญที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลี้ยงไก่ชน ผู้เลี้ยงไก่ชนส่วนใหญ่มีประสบการณ์มากกว่า 20 ปี ไก่ชนคือไก่พื้นเมืองที่ผู้เลี้ยงนำมาจัดระบบการเลี้ยงเพื่อวัตถุประสงค์ (การชน) ลักษณะการเลี้ยงไก่ ชนในปัจจุบันไม่แตกต่างจากอดีตมากนัก กล่าวคือมีการคัดเลือกไก่ชน โดยการปล้ำไก่เป็น กระบวนการที่สำคัญในการคัดเลือกไก่พื้นเมืองเพื่อเลี้ยงเป็นไก่ชน แล้วจึงทำการอาบน้ำ ลงกระเบื้อง ฝึกล้อมก่อนนำไปชน ผู้เลี้ยงไก่ชนส่วนใหญ่นิยมไก่สายพันธุ์ไทย ส่วนใหญ่ได้รับ สายพันธุ์มาจากคนรู้จัก หลักการสำคัญในการคัดเลือกพ่อแม่ไก่ชนคือ พ่อพันธุ์ต้องเป็นไก่ชน ที่เคยผ่านการแข่งขันชนะในรอบน ส่วนแม่พันธุ์ต้องมีสายเลือดของไก่ชนที่เคยผ่านการชนในรอบน มาแล้วเช่นกัน ไข่ไก่ชนฟักได้ดีในฤดูหนาว ส่วนในฤดูร้อนมีการเลี้ยงรอดสูงที่สุด อาหารที่ใช้เลี้ยง ไก่ชน คือข้างเปลือกที่ล้างคายออกพร้อมทั้งมีการเสริมอาหารคาวเช่นเนื้อปลา (เนื้อสัตว์) และ สมุนไพร ผู้เลี้ยงไก่ชนไม่นิยมใช้วัคซีนในการป้องกัน โรคเนื่องจากเชื่อว่าวัคซีนจะส่งผลทำให้ สุขภาพของไก่อ่อนแอ มีเพียงการถ่ายพยาธิ ผู้เลี้ยงไก่ชนส่วนใหญ่เลี้ยงไก่ชนโดยการขังสุม

เฉลิม มหาชน (2545) ได้ศึกษาเรื่อง สายพันธุ์ไก่ชนและการชนไก่ในจังหวัดนครปฐม โดยใช้การศึกษาเชิงคุณภาพ ผลการศึกษาพบว่า จังหวัดนครปฐมเลี้ยงไก่ชนไทยอยู่ 2 ระดับ คือ 1. การเลี้ยงในระดับชาวบ้านทั่วไปซึ่งทั้งเลี้ยงไว้ดูเล่นสวยงาม เลี้ยงเพื่อประกวด เลี้ยงเพื่อเป็นไก่ ชนในสนามชนไก่ นอกจากนี้ การเลี้ยงในระดับชาวบ้านยังคงรักษาภูมิปัญญาดั้งเดิมของไทยเอาไว้

อีกด้วย จึงส่งผลให้สายพันธุ์ไก่ชนไทยสามารถรักษาสายพันธุ์มาได้ 2. การเลี้ยงในระดับฟาร์มไก่ชนมี 2 ฟาร์มที่สำคัญคือ เอกศักดิ์ฟาร์ม และ โชคปัญญาฟาร์ม ซึ่งเจ้าของฟาร์มทั้งสองแห่งต่างเน้นในเรื่องการอนุรักษ์สายพันธุ์ไก่ชนไทยโดยพัฒนาให้ตรงตามอุดมทัศนีย์ไก่ชนไทย นอกจากนี้ การเลี้ยงไก่ชนยังมีอิทธิพลต่อเศรษฐกิจในกลุ่มผู้เลี้ยงไก่และแพร่กระจายไปสู่การประกอบอาชีพเสริมที่หลากหลาย เช่น อาชีพที่เกี่ยวกับการรักษาไก่ อาหารไก่ชน เป็นต้น รวมถึงอิทธิพลที่มีต่อประเพณีและวัฒนธรรมด้วย

รัตนะ บัวสนธิ์ และคณะ (2547) ได้ศึกษาเรื่อง การชนไก่: การพนัน สังคมและวัฒนธรรมในวงการไก่ชนโดยใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ ผลการศึกษาพบว่า บ่อนไก่แบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ บ่อนไก่ชนที่ได้รับการตีตัว และบ่อนไก่ชนที่ไม่ได้รับการตีตัว ส่วนการบริหารจัดการภายในบ่อนไก่ชนที่ได้รับการตีตัวนั้นเป็นระบบหุ้นส่วนซึ่งมีทั้งหมด 7 หุ้น มีผู้ถือหุ้นทั้งหมด 3 คน ผู้ถือหุ้นใหญ่จะมี 4 หุ้น ส่วนอีก 3 หุ้นที่เหลือมีผู้ถือหุ้นร่วมกัน 2 คน โดยผู้ทั้งหมดนี้จะแบ่งหน้าที่ในการบริหารงาน ได้แก่ การบริหารการเงินและดูแลสถานที่ การดูแลด้านกฎหมาย และการประสานทั่วไป ส่วนการบริหารจัดการภายในของบ่อนไก่ชนที่ไม่ได้รับการตีตัวเป็นรูปแบบชมรมที่เริ่มก่อตั้งด้วยสมาชิกหลาย ๆ คนร่วมทุนกันซึ่งวิธีการบริหารงานจะอยู่ในรูปแบบคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ผลประโยชน์ที่ได้รับก็จะหักเก็บไว้เข้าเป็นกองทุนของชมรมและจ่ายให้คณะกรรมการฝ่ายบริหาร แล้วส่วนที่เหลือก็แบ่งปันในส่วนอย่างเท่าเทียมกัน นอกจากนี้ ด้านสังคมและวัฒนธรรมในวงการไก่ชนนั้นจะแยกตามวิถีชีวิตของนักพนันไก่ชน และวิถีชีวิตของคนทำบ่อนไก่ชน ส่วนใหญ่นักพนันไก่ชนและคนทำบ่อนไก่ชนมักเป็นคนคนเดียวกันเนื่องจากคนที่จะทำบ่อนไก่ชนได้ต้องเป็นคนที่ถูกคล้อยอยู่กับคนเลี้ยงไก่ชน การเล่นการพนันไก่ชน เป็นต้น

วิภาดา วรวัฒนากุล (2552) ได้ศึกษาเรื่อง ธุรกิจการเลี้ยงไก่ชนในตำบลบ้านทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น โดยศึกษาในเชิงปริมาณ ผลการศึกษาพบว่า ผู้เลี้ยงไก่ชนทั้งหมดเป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 44.67 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาและสมรสแล้วร้อยละ 36.67 ประกอบอาชีพหลักคือ รับจ้าง และเลี้ยงไก่เป็นอาชีพรอง ส่วนสภาพการเลี้ยงและการจัดการธุรกิจด้านผลิตพบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ชนส่วนใหญ่มีเหตุจูงใจในการเลี้ยงไก่ชนคือ ไก่ชนเป็นเกมกีฬาอย่างหนึ่ง เป็นความสนุกสนานของผู้เลี้ยงในการดูแลไก่ชนเพื่อนำไก่ชนเข้าแข่งขันกีฬาชนไก่ ตลอดจนการเลี้ยงเพื่อผ่อนคลายความเครียด ความสวยงามสง่าของไก่ชนเอง และถือเป็นงานอดิเรกยามว่างอย่างหนึ่ง นอกจากนี้ ยังก่อให้เกิดรายได้อีกด้วย เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ชนทั้งหมดในตำบลบ้านทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น มีการดำเนินธุรกิจแบบบุคคลคนเดียว มีการสร้างโรงเรือนแบบระบบเปิดและจะสร้างผสมระหว่างเพิงหมาแหงนและแบบหน้าจั่วเพื่อให้เหมาะในการใช้งาน และใช้เงินทุนส่วนตัว

ต้นทุนในการเลี้ยงไก่ชน พบว่า การเลี้ยงไก่ชนทั้ง 4 ระยะ คือ จากไก่ชน 0-3 เดือน 4-6 เดือน 7-9 เดือน และ 10 เดือนขึ้นไป ต้นทุนในการเลี้ยงไก่ชนจะเพิ่มตามช่วงอายุของไก่ทุกรายการ ส่วนผลตอบแทนจากการเลี้ยงไก่ พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ชนมีรายได้จากการขายไก่ชนเฉลี่ย 14,424.89 บาทต่อครัวเรือนมูลค่าไก่ชนที่เหลือ 1,520.00 บาท คิดเป็นรายได้รวม 15,944.89 บาท ต่อครัวเรือน ค่าใช้จ่ายทั้งหมดเกี่ยวกับการเลี้ยงไก่ชน 11,315.67 บาท ดังนั้น รายได้สุทธิ เฉลี่ยต่อครัวเรือนคือ 4,629.22 บาท

สุวรรณ กลั่นแสง (2555) ได้ศึกษาเรื่อง การพนันชนไก่พื้นที่จังหวัดสมุทรสงคราม ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะและพฤติกรรมของผู้มีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับการชนไก่ และการพนันชนไก่นั้นเพื่อเป็นการอนุรักษ์สายพันธุ์ เพราะไก่ชนมีสีสันสวยงาม โครงสร้างสวยงาม และเลี้ยงไก่ชนเป็นอาชีพเสริม สามารถสร้างรายได้เลี้ยงครอบครัวได้ เพราะนำไก่เข้าซุ่มแล้วชนะ จะมีนักเล่นไก่ชนขอซื้อในราคาแพง ตัวละ 10,000-50,000 บาท ผู้เลี้ยงไก่ชนก็จะขายทันที สำหรับพ่อพันธุ์แม่พันธุ์จะไม่ขาย เก็บไว้ขยายพันธุ์ เพื่อสร้างรายได้เพิ่ม เพื่อสืบทอดการเลี้ยงไก่ชนจากบรรพบุรุษต่อเนื่องมาจาก รุ่นตา รุ่นปู่ รุ่นพ่อ และตกทอดมาถึงรุ่นตัวเอง โดยเมื่อตอนเด็ก ๆ ได้ขุมไก่ไปสนามชนไก่ จะเกิดความภาคภูมิใจอย่างมาก จึงเข้าสู่วงการชนไก่ตามวิถีของครอบครัว และสถานการณ์ในขณะนั้น ทำให้เกิดการเรียนรู้นิสัยและความฉลาดของไก่ชนที่ดี และเกิดความชอบเวลาไก่ชนลงสนามชนไก่ แล้วชนะจะเกิดความภาคภูมิใจอย่างมาก และเกิดการยอมรับกันในกลุ่มนักชนไก่ เลี้ยงไก่ชนเพื่อความสวยงาม เลี้ยงไว้ดูสีสันสวยงาม โครงสร้างสวยงาม การพัฒนาของไก่ชน เพื่อที่จะสามารถพุดคุยกับคนในวงกรพนันไก่ชนได้อย่างถูกต้อง (เล่นการพนันโดยไม่มีไก่ชน) และสามารถขายได้ราคา เกิดกลุ่มผู้นุรักษ์ไก่พื้นบ้าน ไก่ชน ทำให้ไก่พื้นบ้าน ไก่ชน ไม่สูญพันธุ์ เพื่อการเล่นการพนันชนไก่ เป็นกลุ่มที่ชอบเล่นการพนันชนไก่ เล่นการพนันอย่างเดียว ไม่เลี้ยงไก่ชน หาข้อมูลจากเครือข่าย หรือติดตามไก่ชนที่เก่งและชอบไปเล่นตามสนามต่าง ๆ

ส่วนปัจจัยที่ทำให้คนเข้าสู่การชนไก่และการพนันชนไก่คือ เพื่อความสวยงาม เพื่อศึกษาวิธีการ สายพันธุ์ คุณลักษณะไก่ชน เพื่อไปเล่นการพนัน เลี้ยงเพื่อนำไปขาย เลี้ยงเพื่อนำไก่ไปชน เป็นการเพิ่มมูลค่าของไก่ชน เกิดการเรียนรู้นิสัย ความฉลาดของไก่ชนแต่ละตัว ช่วยในเรื่องการขยายพันธุ์ไก่ชนที่ได้ เกิดการพัฒนาพันธุ์ไก่ชนที่ดีมีคุณภาพมากขึ้น เกิดเป็นกีฬาพื้นบ้าน ถ้าไม่มีเรื่องของการพนัน เป็นการสร้างชื่อเสียงให้เป็นที่รู้จักของสังคมระดับต่าง ๆ ในเรื่องสายพันธุ์ไก่ชนที่ดี เกิดการรวมกลุ่มเป็นชมรม เป็นชมรม เกิดการสร้างเครือข่าย สำหรับผู้เลี้ยงไก่ชน และเกิดการเรียนรู้ วิถีวัฒนธรรมด้านการเลี้ยงไก่ชนในแต่ละชุมชน

นอกจากนี้ ผลกระทบที่มีต่อครอบครัวและสังคมนั้นจะมีทั้งผลกระทบเชิงบวกและผลกระทบเชิงลบ ผลกระทบเชิงบวก พบว่า เกิดกลุ่มผู้นุรักษ์ไก่พื้นบ้าน ไก่ชน ทำให้ไก่ชนไม่

สูญพันธุ์ เกิดการพัฒนาสายพันธุ์ไก่ชนที่ดีมีคุณภาพมากขึ้น เกิดเป็นกีฬาพื้นบ้าน ถ้าไม่มีเรื่องของ การพนัน เป็นการสร้างชื่อเสียงให้เป็นที่รู้จักของสังคมระดับต่าง ๆ ในเรื่องสายพันธุ์ไก่ชนที่ดี เกิดการสร้างอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ แก่ผู้เลี้ยงไก่ชนในรูปแบบต่าง ๆ เช่นการขายไข่ไก่ชน การขายลูกไก่ชน การขายไก่ชนที่ชนะ จัดเป็นกีฬาพื้นบ้าน ไม่มีการพนัน จัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว ของชุมชนได้เป็นการอนุรักษ์สายพันธุ์ไก่พื้นบ้าน เพื่อเลี้ยงขายเป็นอาหารและอาชีพที่สร้างรายได้ แก่ครอบครัวแบบเศรษฐกิจพอเพียง เกิดการรวมกลุ่มเป็นชมรม เป็นชมรม สำหรับผู้เลี้ยง ไก่ชน เกิดการเรียนรู้ วิถีวัฒนธรรมด้านการเลี้ยงไก่ชนในแต่ละชุมชน เกิดการเรียนรู้การคัดพันธุ์ไก่ชนที่ดี มีการเรียนรู้การผสมพันธุ์ไก่ชนสายเลือดต่าง ๆ มากขึ้น

ส่วนผลกระทบเชิงลบ พบว่า ถ้าเลี้ยงเป็นไก่ชน เพื่อการพนัน ถ้าชนะหรือแพ้ก็เกิดปัญหา กับสังคมได้ เช่น ขโมยไก่ชนที่ชนะ คนแพ้ไม่มีเงินใช้เกิดการขโมย หรืออาชญากรรม ตามมา และเกิดความขัดแย้งของคนในสังคมที่เลี้ยง สนับสนุนไปกัดไก่ชน คนรุ่นใหม่ไม่สนใจการเลี้ยงไก่ชน เพราะไม่อดทนในการดูแลเลี้ยงดูไก่ชน ซึ่งมีขั้นตอนมาก คนชอบไก่ชนมากไม่สนใจครอบครัว เกิดความขัดแย้งในครอบครัว ผู้หญิงส่วนใหญ่จะไม่ชอบไก่ชน

ทองใบ สิงสีทา (2555) ได้ศึกษาเรื่อง การพนันชนไก่พื้นที่จังหวัดสุพรรณบุรี โดยใช้ การศึกษาเชิงคุณภาพ ผลการศึกษาพบว่า การเลี้ยงไก่ตัวหนึ่งกว่าจะเป็นไก่ชนต้องผ่านกระบวนการ เลี้ยงดูและฝึกฝน มีขั้นตอนรายละเอียดและมีปัจจัยเข้ามาเกี่ยวข้องของทุนเสริมหลายอย่าง โดยเฉพาะ สายพันธุ์ไก่ที่คนเลี้ยงจะต้องพิจารณาถึงจุดเด่นหรือเชิงชนเพื่อนำมาผสมกับสายพันธุ์อื่นให้ได้ ไก่เก่ง การผสมพันธุ์ไก่ชนข้ามสายพันธุ์จึงเกิดขึ้นอย่างแพร่หลาย คนเลี้ยงไก่แต่ละคนหรือมีोन้าจะมีเคล็ดลับเฉพาะตนที่จะฝึกฝนให้ไก่ได้แสดงจุดเด่นของตนเองตามสายเลือด โดยเจ้าของชมรมจะจ้าง มีोन้าที่มีประสบการณ์ในการเลี้ยงไก่และใช้กระบวนการทางจิตวิทยาให้มีोन้าเกิดความรู้สึกเป็น เจ้าของชมรมและเป็นเจ้าของไก่ชน ไก่ชนตัวหนึ่งจะมีอายุการชนประมาณ 2-3 ปี บางตัวในรอบ 1 ปี สามารถชนได้ 2-3 ครั้ง ขึ้นอยู่กับอาการบาดเจ็บที่เกิดจากการชนแต่ละครั้ง หลังจากนั้นก็จะปลด ระวัง นำไปเป็นพ่อพันธุ์เพื่อพัฒนาสายพันธุ์ต่อไป การชนไก่ครั้งหนึ่งได้ก่อให้เกิดธุรกิจที่ เกี่ยวข้องหลายอย่าง ซึ่งได้สร้างความมั่งคั่งและความสูญเสียแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างมากมาย และ เกิดผลกระทบต่อสังคมโดยรวม

การชนไก่ในอดีตก่อนมีพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 ก็มีการเล่นชนไก่อยู่แล้ว เป็นการละเล่นเชิงวัฒนธรรมที่มีคุณค่าของการอยู่ร่วมกันและแสดงออกถึงความเป็นชุมชน มีการพนันขันต่อเพื่อสร้างความตื่นเต้นเร้าใจแต่ไม่ซับซ้อนรุนแรงเช่นปัจจุบัน เป็นการละเล่นที่ สามารถควบคุมได้โดยธรรมชาติของไก่ การประกอบอาชีพของชุมชนและภายใต้การควบคุมของ ชุมชน เป้าหมายของการละเล่นเพื่อความสนุกสนานและพัฒนาความสัมพันธ์ของคนในชุมชน

ในบางครั้งการชนไก่ยังเป็นเครื่องมือในการเข้าถึงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในกรณีบนบานศาลกล่าวเพื่อให้ตนเองหรือคนในครอบครัวบรรลุสิ่งที่ต้องการ หลังจากมีการบังคับให้พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 ความหมายของการละเล่นชนไก่เปลี่ยนไป มีพัฒนาการที่เป็นระบบมากขึ้น รูปแบบการพนันที่เคยเล่นเพื่อความสนุกสนานและสร้างความตื่นเต้นในการเล่นเปลี่ยนไปเน้นการพนันเพื่อเอาเงินของฝ่ายตรงข้ามมากขึ้น โดยเฉพาะบ่อนชนไก่ที่ต้องขึ้นทะเบียนถูกต้องตามกฎหมายที่มีค่าใช้จ่ายในการขออนุญาตได้พัฒนามาเป็นระบบธุรกิจที่มีการลงทุนต้องการกำไร บุคคลที่เข้ามาใช้บริหารในบ่อนชนไก่ได้เปลี่ยนสถานภาพจากเดิมที่เป็นเพื่อนมีความเป็นชุมชน เปลี่ยนไปเป็นลูกค้าที่จะสร้างรายได้ให้แก่เจ้าของธุรกิจ เจ้าของบ่อนชนไก่ใช้การชนไก่เป็นเครื่องมือในการสร้างรายได้ให้กับธุรกิจตนเอง ในปีหนึ่ง ถ้าคำนวณรายได้ของบ่อนชนไก่ทุกประเภทในจังหวัดจะก่อให้เกิดผลกำไรต่อปีไม่ต่ำกว่า 13,917,960 บาท

จังหวัดสุพรรณบุรีมีขุมเลี้ยงไก่ชนดัง ๆ ประมาณ 14 แห่ง มีเป้าหมายการเลี้ยงเพื่อนำไก่ออกชน ในบ่อนชนไก่ประเภทต่าง ๆ โดยเริ่มจากการเปรียบชนเพื่อซ้อมปล้ำในบ่อนชนไก่แบบบ่อนป่าหรือบ่อนบ้านก่อนเพื่อพัฒนาความสามารถของไก่ เมื่อไก่เก่งขึ้น มีความอดทนมากขึ้นสามารถชนะคู่ต่อสู้ได้ติดต่อกันหลายครั้งจนเจ้าของไก่อมีความมั่นใจก็วางแผนกับมือน้ำประจําขุมเพื่อนำไก่เข้าไปชนในบ่อนชนไก่แบบธุรกิจเพื่อเล่นพนัน ในพื้นที่จังหวัดสุพรรณบุรีมีบ่อนชนไก่ทั้ง 2 ประเภทกระจายอยู่ในพื้นที่ต่าง ๆ รวมแล้วประมาณ 84 แห่ง

การขออนุญาตจัดตั้งบ่อนชนไก่แต่ละแห่งต้องจ่ายเงินค่าธรรมเนียมขออนุญาตจัดตั้งบ่อนตามระเบียบแก่เจ้าหน้าที่รัฐ มีกระบวนการและขั้นตอนซับซ้อน มีรายจ่ายสูง เมื่อเปิดดำเนินการได้จะต้องจ่ายค่าธรรมเนียมเป็นรายเดือนแก่เจ้าหน้าที่รัฐ เมื่อการดำเนินกิจการของบ่อนชนไก่อมีรายจ่ายที่เป็นต้นทุนสูงดังกล่าว บ่อนชนไก่อจึงมีเป้าหมายหลักเพื่อสร้างรายได้ให้กับเจ้าของบ่อน ส่วนการเล่นพนันหรือการพัฒนาไก่ชนเป็นเป้าหมายรอง แม้ว่าการพนันชนไก่จะเป็นเป้าหมายรองแต่เมื่อคำนวณวงเงินเดิมพันและการพนันที่เกิดขึ้นในระหว่างการเล่นไก่แล้วทั้งจังหวัดก็พบว่ามียอดเงินสะพัดเพื่อการพนันไม่น้อยกว่าปีละ 100 ล้านบาท ผู้เสียพนันคือเจ้าของไก่ชน นักพนันในพื้นที่และนักพนันสมัครเล่น ผู้ได้พนันส่วนใหญ่ คือ เจ้าของขุมไก่ที่ชนะและเซียนพนัน

การพนันชนไก่ในจังหวัดสุพรรณบุรี มีทั้งบ่อนป่าและบ่อนชนไก่แบบถูกต้องตามกฎหมายหรือที่เรียกว่าบ่อนชนไก่แบบธุรกิจ ในบ่อนป่าจะมีการพนันไม่มากนักเนื่องจากเป็นบ่อนขนาดเล็ก จำนวนไก่ชนไม่มากต่อครั้งที่เปิดบ่อน รวมวงเงินพนันเดิมพันเฉลี่ยต่อ 1 บ่อนต่อปีประมาณ 192,000 บาท แต่บ่อนชนไก่ประเภทนี้เป็นบ่อนที่เกิดขึ้นกระจายอยู่แทบทุกตำบลในพื้นที่

ทั้งจังหวัด ซึ่งคาดว่าจะมีประมาณร้อยละ 70 ของพื้นที่ตำบลในจังหวัด ดังนั้นบ่อนป่าเหล่านี้ได้ก่อให้เกิดวงเงินพนันสะสมรวมถึง 14,784,000 บาทต่อปี ส่วนบ่อนชนไก่แบบธุรกิจทั้งจังหวัดที่เปิดดำเนินการอย่างต่อเนื่องมีจำนวน 7 แห่ง มีวงเงินพนันเดิมพันสะสมปีละประมาณ 5,880,000 บาท รวมวงเงินพนันจากบ่อนชนไก่ทั้ง 2 ประเภทแล้วใน 1 ปีจะมีวงเงินหมุนเวียนถึง 20,664,000 บาทเป็นเงินพนันได้เสียที่เจ้าของไก่ชนหรือซุ้มไก่ชนต่าง ๆ ได้เสียพนันกันต่อปี ส่วนเงินพนันที่เล่นได้เสียของนักพนันชนไก่คือ เงินพนันที่เล่นในช่วงที่ไก่กำลังชนกันในแต่ละยกหรือที่เรียกว่า “เล่นนอก” เป็นเงินพนันที่มียอดเงินสูงมากต่อปีโดยเฉพาะในบ่อนป่าที่กระจายอยู่ทั่วไปในจังหวัด รวมแล้วสูงถึง 73,920,000 บาทต่อปีและนักพนันที่เล่นพนันในบ่อนเหล่านี้คือ คนในพื้นที่ที่เป็นนักพนันสมัครเล่น เล่นพนันคราวละไม่มาก แต่เป็นการฝึกทักษะการพนันชนไก่ผ่านความสนุกสนานของการเชียร์ไก่ชน ในบ่อนชนไก่แบบธุรกิจมีวงเงินเล่นนอกต่อปีรวมประมาณ 29,400,000 บาท ดังนั้นรวมวงเงินพนันเล่นนอกทั้งหมดจากทุกบ่อนชนไก่ต่อปีจะมียอดสูงถึง 103,320,000 บาท ในจำนวนวงเงินเล่นนอกนี้จะได้เสียพนันจริง ๆ ประมาณร้อยละ 40 ของวงเงินที่เล่นพนันคิดเป็นยอดรวมเงินได้เสียพนันต่อปีประมาณ 41,328,000 บาท ดังนั้นถ้ารวมเงินพนันที่ได้เสียทั้งเงินเดิมพันและเงินที่ได้เสียจากการเล่นนอก ยอดรวมทั้งปีเป็นเงินประมาณ 51,753,200 บาท ซึ่งผู้ที่ได้เงินพนันส่วนใหญ่จะเป็นเซียนพนันที่ได้จากการเล่นนอกและซุ้มไก่หรือเจ้าของไก่ชนที่ชนะ ผู้เสียพนันก็คือ เจ้าของไก่หรือซุ้มไก่ที่ชนแพ้และนักพนันในพื้นที่ นักพนันสมัครเล่นที่มีไหวพริบ ชื่นเชิงไม่เท่าทันเซียนพนันชนไก่

ผลที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมการชนไก่ในบ่อนต่าง ๆ ได้ส่งผลต่อกระทบกับเศรษฐกิจฐานล่างโดยเฉพาะในระดับครอบครัวของคนในท้องถิ่นที่เป็นผู้เสียพนันซึ่งมีแนวโน้มมากขึ้นผู้มีอิทธิพลและเจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้องต่างได้รับผลประโยชน์จากธุรกิจนี้ เซียนพนันยังเห็นผลดีที่จะให้มีบ่อนชนไก่เพิ่มขึ้นเพื่อจะมีรายได้จากการเล่นพนัน ชุมชนหรือสังคมไม่สามารถควบคุมได้พระราชบัญญัติที่เป็นกฎหมายทำหน้าที่กำกับควบคุมแต่ก็มี “ช่องโหว่” ให้เจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้องใช้เป็นเส้นทางในการสร้างรายได้นอกระบบหรือผลประโยชน์ให้กับตนเองและหน่วยงานเริ่มตั้งแต่ขั้นตอนการขออนุญาตจัดตั้ง การเก็บส่วยเนื่องเพราะการทำผิดระเบียบของบ่อนชนไก่เพื่อให้งิการสามารถประกอบอยู่ได้ เกิดความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ยอมจำนนต่ออำนาจเนื่องจากเงื่อนไขผลประโยชน์ต่างตอบแทน การเข้ามาแทรกแซงของอำนาจรัฐ ได้สร้างตัวแปรและเงื่อนไขให้เกิดปัญหาใหม่ขึ้นเนื่องมาจากความต้องการยับยั้งต่อไปของวิถีไก่ชนและการเล่นพนันเจ้าของบ่อนชนไก่และเจ้าหน้าที่รัฐได้ผลประโยชน์

การเล่นพนันชนไก่ เป็นสาเหตุหนึ่งที่สร้างปัญหาครอบครัวของคนที่เกี่ยวข้องกับการเล่นชนไก่อย่างแน่นอน ทั้งในด้านการใช้เวลา การใช้ทุนในการพนัน และพฤติกรรม

การแสดงออกที่เป็นเรื่องผิดกฎหมายแม้ว่ากระบวนการจัดตั้งบ่อนจะถูกตั้งตามกฎหมายก็ตาม สังคมบ่อนชนไก่ประเภทต่าง ๆ โดยเฉพาะบ่อนชนไก่แบบบ่อนป่าหรือบ่อนบ้านมีนักพนันชนไก่ และได้สร้างนักพนันรุ่นใหม่เกิดขึ้นจากความเข้าใจและความสนุกสนานจากการเล่นชนไก่ ในพื้นที่ จังหวัดสุพรรณบุรีคาดว่าอาจจะมีนักพนันชนไก่รุ่นใหม่ที่เกิดขึ้นในบ่อนป่าทั่วทั้งจังหวัดไม่น้อยกว่า 3,080 คน โดยคำนวณจากจำนวนคนที่เข้าบ่อนป่า 50 คน แบ่งเป็นเซียนพนันประมาณ 10 คน ที่เหลือคือนักพนันสมัครเล่นในพื้นที่ สภาพที่เกิดขึ้นจึงเป็นทิศทางและแนวโน้มที่จะสูงขึ้น บ่อนชนไก่และการพนันชนไก่จะยังคงมีอยู่และจะเพิ่มมากขึ้นเมื่อระบบคุณค่าที่แท้จริงถูกละเลย แต่คนส่วนใหญ่ รวมทั้งเจ้าหน้าที่รัฐให้ความสำคัญกับระบบกฎหมายมาบังคับควบคุมโดยไม่ให้ความสนใจผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อสังคม มีปัจจัยหลายอย่างที่สนับสนุนให้ขบวนการนี้ขยายวงและสามารถคงอยู่ได้ เช่น ความต้องการเล่นการพนันของคนไทยขยายตัวมากขึ้นทั้งจำนวนคนเล่นทั้งเพศและวัย เมื่อระบบเศรษฐกิจทุนนิยมเห็นเงินเป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินชีวิตความต้องการได้เงินแบบง่ายนับวันจะมีมากขึ้น

วิเศษ สุจินพรัหม (2555) ได้ศึกษาเรื่อง การพนันชนไก่ภาคเหนือตอนบน ผลการศึกษาพบว่า การพนันชนไก่พบว่า

1. การเปลี่ยนแปลงเป็นธุรกิจพนันชนไก่บ่อน มาจากการเล่นชนไก่ที่บ้านหลังฤดูเก็บเกี่ยว กลายมาเล่นกันตลอดปี จากเล่นเพื่อความสนุกบันเทิง ไปสู่การเล่นเพื่อการพนันชนต่อการเล่นในชุมชน แยกตัวออกมากลายเป็นบ่อน บ่อนก็ได้พัฒนาตนเอง จากบ่อนป่า มาเป็นบ่อนบ้าน และเป็นบ่อนเมืองซึ่งเป็นที่ทันสมัย ไก่ชนเป็นสัญลักษณ์แสดงลักษณะความเป็นชายเป็นส่วนหนึ่งของพิธีกรรมความเชื่อ กลายเป็นอุปกรณ์เล่นการพนัน เจ้าของบ่อน คนเล่น ไม่เพียงแต่เกษตรกร แต่รวมถึงนักพนันมืออาชีพ นักธุรกิจ ข้าราชการนักการเมือง การเล่นพนันมี 3 แบบคือ แบบเดิมพัน แบบต่อรอง (การออกตัว) แบบเสมอกัน

2. ธุรกิจบ่อนพนันชนไก่ มีรายรับ รายจ่าย รายรับของบ่อนชนไก่ต่อเดือน คือ

1. ค่าเปอร์เซ็นต์เงินเดิมพันชนไก่ 63,600 บาท 2. ค่าเบาะนั่ง/ ผ้าเย็น/ สมุดบันทึก 26,400 บาท 3. ขายอาหารเครื่องดื่ม 48,000 บาท 4. ค่าฝากรถ 9,600 บาท รวมรายรับ 147,600 บาท ส่วนรายจ่ายของบ่อนชนไก่ต่อเดือน 1. ค่าตอบแทนกรรมการ 16,000 บาท 2. ค่าน้ำ/ ไฟฟ้า 3,000 บาท 3. ค่ารอยัลตี้ 5,000 บาท 4. ค่าส่วย (จ่ายให้ 3 หน่วยงาน) 8,000 บาท 5. ค่าธรรมเนียม/ภาษี 660 บาท 6. ค่าเก็บขยะ 400 บาทรวม 27,580 บาท บ่อนชนไก่มีรายได้ทั้งสิ้น = $147,600 - 27,580 = 120,020$ บาทต่อเดือน มีรายจ่ายประเภท “ส่วย” 13,000 บาทต่อเดือน หรือคิดเป็น 47 % ของรายจ่าย

3. วงเงินเล่นการพนันในบ่อนต่อเดือน ส่วนหมุนเวียนภายในบ่อนบ้านต่อเดือน = 18,636,000 บาท เงินหมุนเวียนภายในบ่อนเมืองต่อเดือน - 35,248,000 บาท

4. ความสัมพันธ์อุปถัมภ์ระหว่างบ่อนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ 4.1 ส่วน มีรายจ่ายประเภทส่วย 13,000 บาทต่อเดือน หรือคิดเป็น 47 % ของรายจ่าย 4.2 กฎระเบียบที่ออกโดยกฎกระทรวง และผู้ว่าราชการจังหวัดไปเป็นเงื่อนไขต่อรองทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างบ่อนกับผู้อำนาจเกิดการบิดเบือนไม่ตรงไปตรงมา ในการต่อรองวัน/ เวลาเปิดบ่อน เช่นเปิดทุกวัน หรือเปิดบ่อนล่วงหน้า

5. ปัญหา/ ผลกระทบ พบว่า ผลกระทบครอบครัว มุมมองของแม่บ้านทำให้เสียทรัพย์สิน ไม่มีเวลาให้กับครอบครัวหรือ พ่อแม่ลูกไม่อยู่พร้อมหน้ากัน ผลกระทบชุมชน สถานะทางสังคมกับความเหมาะสมของผู้นำชุมชนไม่ควรเข้าบ่อน ส่งเสียดัง การดื่มสุรา การทะเลาะเบาะแว้ง ขาดการควบคุมโดยชุมชน

เรวัต สิงห์เรือง (2555) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง สภาพการจัดการวิถีโก๋ชนสู่การพนันในสังคมไทย: กรณีศึกษาชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประชากรโดยการศึกษาและสัมภาษณ์เชิงลึกของกลุ่มตัวอย่างแบบ จำเพาะเจาะจง ที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย ผู้บริหารสนามโก๋ชน เจ้าของชุมชนโก๋ชน และเซียนโก๋ชน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถาม และ แบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาพบว่า

1. การปฏิสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างโก๋ชนกับการพนัน รวมทั้งบุคคลที่เกี่ยวข้องจากการศึกษาวิจัยพบว่าการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างโก๋ชนรวมทั้งบุคคลที่เกี่ยวข้องของท้องถิ่นและสังคมโก๋ชนซึ่งหมายรวมถึงวิถีโก๋ชนกับสังคมไทยทั้งในแง่ความเชื่อพิธีกรรม อาจกล่าวได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิตของเขาตั้งแต่วัยเยาว์ ซึ่งในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้มีความรู้และแนวคิดจากการศึกษาเพิ่มเติม คือการเลี้ยงโก๋ชน ความสัมพันธ์ระหว่างคนกับโก๋ ซึ่งมีมากกว่าเรื่องพนันหรือธุรกิจ อันจะนำไปสู่ข้อเสนอที่เป็นประโยชน์กับชาวบ้าน

2. ขั้นตอนและกระบวนการพนันโก๋ชนการชนโก๋นั้นเป็นกิจกรรมหรืออาจถือว่าเป็นกีฬาพื้นเมืองอีกประเภทหนึ่งที่ อยู่ในประเภท การแข่งม้า วัวชน เป็นต้นซึ่งล้วนเป็นธุรกิจที่เกี่ยวข้อง/ เกี่ยวโยงกับการพนันชนโก๋โดยตรง ธุรกิจเลี้ยงโก๋ชน ที่มีทั้งประเภทโก๋บ้าน โก๋ซุ่มหรือโก๋ฟาร์ม ที่สามารถอธิบายปรากฏการณ์ได้

3. เขตพื้นที่และวงเงินในการพนันโก๋ชน เขตพื้นที่และวงเงินในการพนันโก๋ชนนั้นขึ้นอยู่กับสภาพเศรษฐกิจของแต่ละภาค ในการชนโก๋ในสนามโก๋ชนในสนามใหญ่ ๆ ในระดับประเทศเป็นหลักแสนบาทไปจนถึงหลักล้านบาท หรืออาจเป็นถึงสิบล้านก็ขึ้นอยู่กับเจ้าของซุ่มโก๋เก่ง สำหรับสนามโก๋ชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นั้น อาทิเช่น จังหวัดนครราชสีมา ขอนแก่น อุตรดิตถ์ ร้อยเอ็ด ศรีสะเกษ ยโสธร และอุบลราชธานี เป็นต้นซึ่งขึ้นอยู่กับความเก่ง

ความเด่นดังของไถ่ชน และเจ้าของซุ้มที่มีความต้องการในการลงพนันขันต่อ และขันตอนและกระบวนการพนันไถ่ชน

4. ผลกระทบจากการพนันชนไถ่ในสภาพสังคมปัจจุบัน พบว่า ด้านสภาพเศรษฐกิจ เช่น มีผลกระทบคนในชุมชน หมู่บ้านมากกว่าคนในตัวเมืองมีผลกระทบเกี่ยวกับทางด้านการตลาด ไม่มีการหมุนเวียน การแลกเปลี่ยนการเงิน อาหาร ยารักษาโรคที่เกี่ยวกับไถ่ชน กลุ่มตัวอย่างยอมรับว่า การเล่นพนันไถ่ชนนั้นส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของครอบครัว เป็นการเพิ่มรายได้ในระดับชุมชนขนาดเล็ก ๆ เกี่ยวกับอุปกรณ์ไถ่ชนเป็นวิธีการเพิ่มมูลค่าในตัวไถ่ชนให้มากเท่าที่วิญญู ด้านสังคม เช่น ไม่สร้างความสัมพันธ์ในชุมชนให้มีความเกาะเกี่ยวกันทางสังคมเกิดการเอารัดเอาเปรียบขาดประวัติศาสตร์ ความสัมพันธ์ทางสังคม การพนันไถ่ชนทำให้สังคมของไถ่ชนขยายวงมากขึ้น ไม่สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ ทำให้เกิดการคอร์รัปชันในราชการไทยในส่วนของรายได้จากค่าจัดการสนามไถ่ชนต้องนำส่งเจ้าหน้าที่ของรัฐในรูปแบบนอกบัญชีรายการ ซึ่งอยู่กับขนาดของสนามไถ่ชนในแต่ละระดับเป็นรายเดือน อาจมีบ้างที่ไปกระทบต่อระบบครอบครัวเพราะสมาชิกในครอบครัวมีความเห็นขัดแย้งกัน ทำให้มีการเกิดปากเสียง แต่ก็อยู่กันได้เพราะระบบสังคมครอบครัวชาวชนบทให้ความสำคัญกับความเป็นผู้นำของพ่อบ้านด้านการศึกษา เช่น ควรที่จะนำเข้าสู่การศึกษา ได้ในด้านการเพิ่มผลผลิต ขยายพันธุ์ และการพัฒนาสายพันธุ์ไถ่คู่สากล, พัฒนาสายพันธุ์ไถ่ชน การเลี้ยง เทคนิคการดูแลรักษา ก่อให้เกิดองค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นคนรุ่นหลังขาดความรู้ในวิถีชีวิตไถ่ชนที่ต้องใช้ความอดทน ความเข้าใจผูกพันและความรักในสัตว์เลี้ยงส่งเสริมคนรุ่นหลังมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องของความพอประมาณ ในการอนุรักษ์ การดูแล การใช้เวลา การเลือกที่จะรับรู้ ในทางที่เป็นทางสายกลางในการเลือกรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากการอนุรักษ์ วัฒนธรรม ประเพณีไทย ด้วยความถูกต้อง ด้านวัฒนธรรม เช่น ควรอนุรักษ์ไว้เพราะเป็นประวัติศาสตร์ ภูมิปัญญาท้องถิ่นไทย ควรอนุรักษ์ไถ่ชนเพื่อเป็นวิทยาการบำบัดโรคสู่การผ่อนคลายความเครียด ไถ่ชนเป็นตัวแทนของเจ้าของไถ่ที่อาจถ่ายทอดความรู้สึกได้ วิถีชีวิตไถ่ชน คือทุนทางสังคม วัฒนธรรมของชุมชน วิถีชีวิตไถ่ชน คือทุนทางสังคม วัฒนธรรมของชุมชนในทางที่ชอบแต่ต้องเฝ้าไปเพื่อ ความพอประมาณ การรู้จักแบ่งเวลาในชีวิตเพื่อความบันเทิงที่หมั่นหม่อมต่อคุณธรรมจริยธรรม และสิทธิแห่งการมีชีวิตอยู่ของสัตว์ด้วยการไม่เบียดเบียนและไม่ทารุณสัตว์ ด้านสื่อสารมวลชน เช่น มีการถ่ายทอดรายการไถ่ชนในในช่องดาวเทียมซึ่งรัฐควรมีการควบคุมกีฬาพื้นเมืองทุกประเภทอย่างเท่าเทียมกัน ซึ่ง สื่อมวลชนควรเสนอข่าวในเชิงสร้างสรรค์ เพื่อเป็นการอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ มากกว่าการกระจายข่าวเพื่อเชิญชวนเชิญไถ่ นำไถ่มาเปรียบพนันกัน และควรมีการจัดพิมพ์วารสารเพื่อนำเสนอกระบวนการดูแลเลี้ยงดู และการอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ ไม่ให้

สูญหายไปจากสังคมไทย ไม่ควรนำเสนอข่าวที่เอนเอียงไปในทางพินันชนต่อ สร้างความร้าวฉานในสังคม ด้วยชั้นเชิงแห่งการเป็นนักพนัน

บุญยืน วงศ์สงวน (2555) ได้ศึกษาเรื่อง การพนันชนไก่พื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง ผลการศึกษาพบว่า กีฬาชนไก่เป็นการละเล่นพื้นบ้านที่เป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตวัฒนธรรม โดยเฉพาะวิถีชีวิตของชาวนา ดังสำนวน “เสร็จจากการทำนา กัดปลา ชนไก่ ชกมวย และแข่งเรือยาว” ชนไก่มีความเกี่ยวข้องกับมิติทางประวัติศาสตร์ เกี่ยวพันกับการสร้างเอกลักษณ์ประจำจังหวัด บางส่วนเป็นอาชีพหลักในชุมชน แบ่งไก่เป็น 2 ประเภทคือ 1. ไก่งาม (ลักษณะดี) 2. ไก่ชน (ไก่ชนเก่ง) และไก่ประเภทที่ 2 พัฒนาสู่การพัฒนาเป็นธุรกิจการพนันชนไก่ในปัจจุบัน มีการรวมกลุ่มสร้างเป็นเครือข่ายการสื่อสารกันภายในกลุ่มผู้สนใจกีฬาชนไก่และการพนันชนไก่ในภาคเหนือตอนล่าง 5 จังหวัด จากการสำรวจเบื้องต้นมีจำนวนสนามชนไก่จำนวน 21 แห่ง

การชนไก่พัฒนาการจาก 1. การชนไก่ในหมู่เพื่อนบ้าน เดิมพันเพื่อความสนุกสนาน เช่น การเลี้ยงข้าว เลี้ยงเหล้า การคัดพันธุ์ไก่ที่แข็งแรงที่เก็บไว้เป็นพ่อแม่พันธุ์ในระยะยาว 2. การชนไก่อะหว่างหมู่บ้าน ระหว่างคุ้ม ซึ่งมีการพนัน (การเดิมพัน) เข้ามาเกี่ยวข้อง เริ่มต้นจากเดิมพันจำนวนเงินไม่มากนัก 3. การชนไก่ที่มีสถานที่และขอบเขตที่ชัดเจน มีชื่อเรียกแตกต่างกัน สนามกีฬาชนไก่ รอบชนไก่ สังเวียนชนไก่ สนามประลองไก่ มีกฎ กติกา ระเบียบ มีความเกี่ยวข้องกับการพนันที่ครบวงจร มีกลุ่มคนเกี่ยวข้อง เจ้าของไก่ ผู้กราดน้ำ กรรมการสนาม เจ้าของสนาม ผู้ชม (นักพนัน) มีธุรกิจเข้ามาเกี่ยวข้อง ค่าอาหาร ค่าจอดรถ รวมทั้งเกี่ยวข้องกับการจ่ายค่าตอบแทนให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เช่น ตำรวจ ฝ่ายปกครอง เป็นการให้ค่าตอบแทนเพื่ออำนวยความสะดวก ในขณะที่ธุรกิจการชนไก่จะมีการปฏิบัติที่ผิดกฎหมาย เช่น เปิดเกินเวลา การเล่นการพนันเกินเวลา

สนามชนไก่มีเงินทุนหมุนเวียนตามขนาดของสนามที่แตกต่างกัน คือสนามขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่มีเงินทุนเวียนตั้งแต่ 50,000-500,000 บาท แตกต่างตามขนาดของสนามชนไก่ ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการพนันชนไก่ การลงทุนในการเลี้ยง การลงทุนในการขออนุญาต การก่อสร้างสนามชนไก่ การดูแลรักษาวัสดุอุปกรณ์ แล้วแต่ขนาดของสนามชนไก่ รวมทั้งธุรกิจการขายอาหาร เครื่องดื่ม วัสดุอุปกรณ์เลี้ยงไก่ ยารักษาโรค ดันทุนในการเปิดสนามกีฬาชนไก่ โดยเฉพาะค่าใบอนุญาต 430,000 บาท และต้นทุนอื่น ๆ 1,156,000-1,256,000 บาท

ประเภทของการพนันชนไก่ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท การพนันแบบต่อรองและการพนันแบบวางเดิมพัน มียอดเงินเดิมพัน 32,000-80,000 บาท/ เดือน หรือประมาณ 384,000-960,000 บาท ต่อปีในสนามชนไก่ขนาดเล็ก และ 400,000-500,000 บาท/ เดือน หรือประมาณ 4,800,000-6,000,000 บาทต่อปีในสนามชนไก่ขนาดใหญ่ ในส่วนของการต่อรองภายนอกมีการเล่นการพนันที่

หมุนเวียนในผู้ชม(ผู้เล่นการพนัน) 528,000 บาท/ เดือน หรือ 6,336,000 บาท/ปี ในสนามชนไก่ ชุมชน และ จำนวน 52,640,000 บาท/ เดือน หรือ 731,680,000 บาท/ปี ในสนามชนไก่แบบธุรกิจ ในระดับจังหวัด

ข้อดีและข้อเสียการเล่นการพนันชนไก่ ข้อดีการทำให้เกิดวงสังคมกว้างขวางขึ้น เข้าใจ การรู้แพ้รู้ชนะ ยอมรับกฎกติการะเบียบ ข้อเสียสังคมไทยส่วนใหญ่ไม่ยอมรับ การเสียการเดิมพัน เสียเวลา มิติทางครอบครัวลดลง การชนไก่ในมุมมองของสังคมชุมชนมิใช่การเล่นพื้นบ้าน เป็นมิติของการพนันในปัจจุบัน การเปลี่ยนแปลงไปของการพนันไก่ชน จากการชนไก่เพื่อเป็น พื้นที่สันทนาการของคนในชุมชน ไม่หวังผลทางเศรษฐกิจให้เกิดความสัมพันธ์ในชุมชนท้องถิ่น และเพื่อความสนุก เปลี่ยนมาสู่เป้าหมายทางด้านธุรกิจ ทำให้เกิดระบบการรวมอำนาจของ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตำรวจ ปศุสัตว์ การพัฒนาสายพันธุ์ที่เป็นการเข้าสู่ธุรกิจการพนันโดยเฉพาะ รวมทั้งการที่จะ โกงเพื่อให้ฝ่ายตนเองชนะการพนัน ธุรกิจการพนันชนไก่แบบครบวงจร มีกลุ่มคน หลากหลายอาชีพมาเกี่ยวข้อง มีเป้าหมายเชิงธุรกิจเป็นหลัก มีกลุ่มนักพนัน คนเลี้ยง สนามกีฬาชน ไก่เพื่อธุรกิจการพนันเฉพาะ มีอาชีพเกี่ยวกับการพนันชนไก่โดยเฉพาะเกี่ยวกับอำนาจรัฐ อำนาจเงิน อำนาจเดือนข้ามเกี่ยวข้อง

ความสัมพันธ์เชิงอำนาจในการพนันชนไก่พบว่า 1. สนามชนไก่ระดับพื้นที่มี ความสัมพันธ์ 2 แบบคือ 1.1 ความสัมพันธ์แนวตั้งเป็นความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าของสนามชนไก่ กับเจ้าหน้าที่ส่วนการปกครองส่วนท้องถิ่น เจ้าหน้าที่รัฐและนักการเมือง 1.2 ความสัมพันธ์ แนวราบเป็นความสัมพันธ์ระหว่างคนเลี้ยงไก่ด้วยกันเอง และความสัมพันธ์ระหว่างคนเลี้ยงไก่กับ คนที่มาด้วยกัน 2. สนามชนไก่แบบธุรกิจมีความสัมพันธ์ 3 แบบคือ ความสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่ ส่วนปกครองท้องถิ่น ความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าของบ่อนกับเจ้าหน้าที่รัฐ และความสัมพันธ์ระหว่าง เจ้าของบ่อนกับนักการเมือง ความสัมพันธ์ในสนามชนไก่แบบธุรกิจจะเกิดการเอื้อผลประโยชน์ทาง ธุรกิจมากกว่าการพนันชนไก่สู่การพัฒนาความสัมพันธ์ในมิติอื่น

อนุสรณ์ ดิโยนนท์ (2553) ได้เรียบเรียงบทความจากงานของเกียรติ์ชเช่นกันว่า การชน ไก่ของชาวบาทลีที่ดำเนินสืบทอดมาได้โดยไม่สูญหายนั้นมาจากการพนัน เกียรติ์ชได้แบ่งรูปแบบ การเล่นพนันชนไก่ของชาวบาทลีออกมาเป็น 2 รูปแบบ รูปแบบแรกคือการพนันโดยวางเงินมา ไว้ที่กองกลางที่เจ้าของไก่อ่งประกบกัน แม้ว่าจะลงเงินกันมากมายแต่ก็ทำอย่างเงียบเชียบ ส่วนอีก รูปแบบคือ การพนันระหว่างผู้ชรอบ ๆ เวทีหลังจากปล่อยไก่ชนกันในสังเวียน ซึ่งจะลงด้วยเงิน จำนวนน้อยแต่เต็มไปด้วยโหวกเหวกวุ่นวายด้วยเสียงการตอรองอยู่ตลอดเวลา ขึ้นอยู่กับไก่ชนแต่ละคู่แต่ละยกจะมีอัตราการตอรองสูงขึ้นมาก ๆ จนเรียกการพนันตอรองแบบนี้ว่าดีฟเพลย์ (Deep

Play) อันเป็นการพนันที่ราคาต่อรองสูงเกินจริงหรือการใช้เงินเป็นจำนวนมากไปกับการพนัน
ต่อรองกับไก่เพียงไม่กี่คู่ไม่กี่ยก

อาคม เดชทองคำ (2543) ได้ศึกษาเรื่อง การพนันชนวัวในภาคใต้ พบว่า การชนวัว
มีลักษณะที่คล้ายคลึงกับการชนไก่ในการเอาใจใส่เลี้ยงดูปรนเปรอสัตว์เลี้ยงของตน ผู้เลี้ยงต้องมึ
ความอดทน วิถีชีวิตของคนเลี้ยงวัวชนจะต้องอยู่กิน หลับนอนกับวัว เสมือนหนึ่งว่าเป็นบุคคลใน
ครอบครัว บ่อยครั้งที่วัวได้รับการเลี้ยงดูดีกว่าบุคคลในครอบครัวทั้งลูกและเมีย พวกเขาชอบรับ
เพราะถือว่าวัวคือหุ้นส่วนชีวิตของพวกเขาด้วย การเลี้ยงวัวได้ถูกสั่งสมและสร้างสรรค์สร้างสืบมา
จนกลายเป็นผลึกแห่งภูมิปัญญาของท้องถิ่นรุ่นแล้วรุ่นเล่า เป็นกีฬาประจำท้องถิ่นที่ชาวใต้นิยมและ
โปรดปราน เป็นมรดกทางสังคมที่บ่งบอกถึงลักษณะนิสัย วิธีการคิด ของคนใต้ได้ ผู้เป็นนักเลง
วัวชนจะต้องกล้าได้ กล้าเสีย และมีวิญญาณของนักพนันเสี่ยงโชคอยู่ในหัวใจ ยิ่งผู้ที่ต้องการจะยก
ตนเองขึ้นถึงขั้น “นักเลงระดับนายหัว” จะต้องเป็นคนหัวหาญเด็ดเดี่ยว มือเด็บ ใจถึง น่าเชื่อถือ
ทะนงในเกียรติและศักดิ์ศรีของตนจนถึงขั้นกล้าใช้ระบบศาลเดียวจัดการแก้ปัญหาได้โดยไม่เกรง
กลัวกฎหมายใด ๆ

การเลี้ยงดูวัวชนนั้นไม่มีความแตกต่างไปจากการเลี้ยงดูในยามปกติ หากจะมีผิดเพี้ยน
ไปที่ตรงที่เพิ่มความเข้มข้นในแต่ละขั้นตอน ภารกิจหลังจากการนำวัวออกเดินทั้งเช้าและบ่ายก็เป็น
การอาบน้ำวัว โดยปกติจะอาบน้ำวัววันละสองครั้งยกเว้นก่อนการชนจะเพิ่มเป็นวันละสามครั้ง คือ
เช้า กลางวัน เย็น การอาบน้ำวัวแต่ละครั้งจะเต็มไปด้วยความพิถีพิถัน นอกจากจะใช้แชมพูในการ
ขัดตัวแล้วผู้เลี้ยงยังใช้มือลูบคลำตัววัวเพื่อทดสอบว่าตัวเย็นเป็นปกติแล้วหรือยัง การอาบน้ำวัวจะ
ใช้เวลาประมาณ 30 นาที เมื่ออาบน้ำเสร็จแล้วจะนำหญ้าสดมาให้วัวกิน สิ่งที่ทำควบคู่กับการกิน
หญ้าคือนำวัวออกตรวจแดดคือการปล่อยวัวให้กินหญ้ากลางแดด ซึ่งในการเลี้ยงดูวัวที่นำไปชนนั้น
ผู้เลี้ยงจะติดตามเฝ้าดูอย่างใกล้ชิดตลอดเวลา นอกจากหญ้าที่เป็นอาหารวัวแล้ว ผู้เลี้ยงวอยังนำ
อาหารเสริมมาให้วัวกินหรือดื่มเพื่อเป็นการเสริมสร้างความแข็งแรงให้กับวัวของตน โดยอาหาร
เสริมส่วนใหญ่จะเป็น ไข่ ถั่วเขียวต้ม น้ำผึ้งรวง น้ำเกลือ วิตามินประเภทบำรุงกำลัง หัวยาลิน
น้ำมันพร้าว